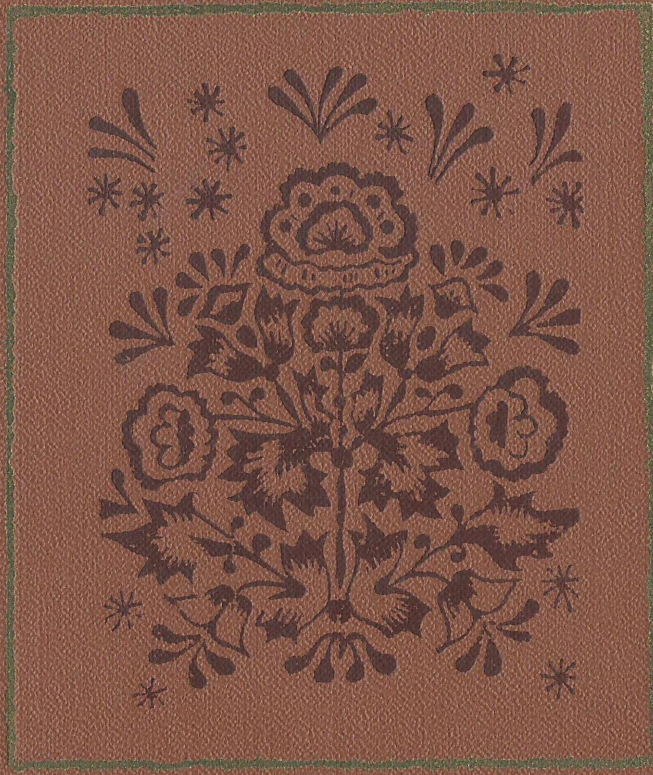

№ 821 (НТТ) 06

1-4

ВОЛОДИМИР
ІВАНОВИЧ
ЧЕРВОНИЙ
ОГНЕЦВІТ

ВОЛОДИМИР
ІВАНОВИЧ

ЧЕРВОНИЙ ОГНЕЦВІТ

БАЙКИ
ГУМОРЕСКИ
ЖАРТИ
ПАМФЛЕТИ
ФЕЙЛЕТОНИ
КАЗКИ
БУВАЛЬЩИНИ

Видавництво художньої літератури
«Дніпро»
Київ — 1975

У2
І — 21

І $\frac{70403-093}{M205(04)-75}$ 71-75

© Видавництво «Дніпро», 1975.

ГОСТРЕ СЛОВО САТИРИКА І ГУМОРИСТА

Могутня викривальна сила комічного, пізнавальна і виховна впливовість сміху з давніх-давен користується увагою і повагою народу. Він сам — народ-трудівник, творець всього прекрасного на землі, — був і є геніальним творцем дотепного і дошкульного сміху, спрямованого проти всього, що стає на перешкоді прогресивного розвитку суспільного життя, революційного перетворення його.

Багатонаціональна радянська література, спираючись на народні скарби сатири й гумору, плідно розвиваючи досягнення в цій галузі класичної дожовтневої літератури, на основі методу соціалістичного реалізму створила і продовжує творити бойову сатиру й гумор, спрямовані проти всього косного, шкідливого і ворожого нашій дійсності. Творчість таких видатних митців, як Дем'ян Бедний, Остап Вишня, С. Маршак, С. Олійник, великого загону письменників, вихованих у колективах журналів «Крокодил», «Перець», «Вожик» та багатьох інших, що видаються в республіках Радянського Союзу, — незаперечний доказ цього.

Серед багатьох сучасних українських радянських сатириків і гумористів, чиї твори не залежуються на полицях книгарень та бібліотек, широко відоме і популярне в народі ім'я одеського письменника Володимира Івановича. Його сатиричні вірші й поеми, гуморески, байки, прислів'я, жарти, веселі бувальщини й казки для дітей перекладаються на російську, білоруську, узбецьку та інші мови народів нашої багатонаціональної Батьківщини.

Володимир Ієронімович Іванович народився 28 серпня 1905 року в місті Одесі в родині робітника. Дитячі роки його

пройшли поблизу Одеси в рибальському селищі Григор'івці. Тут під впливом народної творчості й почав складатися його хист сатирика і гумориста. Багато народних жартів, гумористичних переказів, казок, легенд, почутих ще в дитячі та юнацькі роки, згодом стали одним з невичерпних джерел його оригінальної творчості.

Великий вплив на формування ідейно-естетичних поглядів і уподобань майбутнього поета паралельно з фольклором мали твори Пушкіна, Гоголя, Шевченка, Салтикова-Щедріна, Чехова, а згодом і визначних радянських сатириків та гумористів.

Всенародний розмах соціалістичного будівництва, що розпочався в нашій країні після перемоги Жовтня, захопив молодого Володимира Івановича. Починаючи з 1926 року, він працює в Одесі на заводі ім. Благоева машиністом, як гуморист бере участь в роботі самодіяльного робітничого колективу «Синя блуза». Заводський колектив посилає талановитого юнака вчитися на робітфак. У 1933 році він закінчує літературний факультет Одеського педагогічного інституту і починає виступати в газетах та журналах з сатиричними та гумористичними віршами.

У роки Великої Вітчизняної війни В. Іванович брав участь в обороні Одеси, виступав на сторінках газет з творами, спрямованими проти фашистських загарбників.

Перша книжка гумору і сатири В. Івановича «Свиня на паці» побачила світ у 1950 році. Відтоді опубліковано близько 20 збірок його творів, кращі з яких увійшли до репертуару колективів художньої самодіяльності, професіональних акторів-читців і користуються заслуженою популярністю у радянського читача.

Поезія В. Івановича жанрово різноманітна. Тут ми знайдемо байку, жарт, приповідку, гумореску, казку, памфлет. Однією з характерних рис творчого почерку письменника є уміння поєднати гостро розкрити типовість образів з чіткою, але не нав'язливою публіцистичністю. Це виразно помітно в та-

ких поемах-памфлетах, як «Наша правда очі коле», «Червоний огнецвіт», «За стіною віковою» та ін.

Часто В. Іванович звертається до ліричного вираження зображуваних явищ, і тоді ліричний пафос, поєднавшись з гумористичним, а інколи й з гостросатиричним, утворюють художньо оригінальний і переконливий сплав («Колобок-женишок», «Баба-яга», «У нашому дворі», «Фондова солома», «Рекомендована лисиця» та ін.).

Байки В. Івановича за своєю формою дуже близькі до народних сатиричних та гумористичних оповідей, вони завжди гостро сучасні й спрямовані проти порушників соціалістичної етики і моралі, радянської законності, проти явищ, не сумісних з радянським способом життя.

Є у В. Івановича і своєрідні, пройняті народним гумором казки, у яких письменник розкриває високі моральні якості, працьовитість, комуністичну переконаність і мудрість народу. У гумористичних казках «В білу сніговицю», «Копанівський глек», «Іванові кавуни», «Весняночка-лісовичка» він виявляє глибоке знання і вірне розуміння народної поетичної творчості й уміння сучасно і по-своєму переосмислити її скарби.

Значне місце у творчості поета посідає сатира, скерована проти ідеологів сучасного імперіалізму, які намагаються оживити клімат «холодної війни», всіляко інспірують агресивні збройні сутички, сподіваючись на переростання їх у великі воєнні конфлікти. У таких творах, як «Свобода на оптичному прицілі», «Містер Брік», «Наша правда очі коле» та інших письменник прагне викрити звирину суть імперіалізму, гнівно засуджує будь-які намагання опорочити світ соціалізму, висміює марність і безпідставність цих намагань.

Часто звертається у своїх творах В. Іванович і до бурлеску, розвиваючи тим самим одну з характерних рис сатиричної літератури, початки якої лежать у народній творчості і які свого часу були геніально використані І. П. Котляревським у його відомій поемі «Енеїда».

У стилі бурлеску написана поема-памфлет «Червоний огне-цвіт». За своїм обсягом вона невелика, але в ній дано яскра-ву, історично конкретну, художньо викривальну характе-ристику силам контрреволюції — від попа Гапона, запеклих воро-гів радянського народу Петлюри, Махна, Скоропадського до німецького фашизму і продовжувачів його людиноненави-ницьких, реакційних справ сьогодні. Послідовно переосмис-люючи народну казку про ріпку, письменник висміює під-ступні прагнення ворогів Жовтневої революції знищити, з коренем вирвати молоду Радянську владу. До чого тільки не вдавалися імперіалістичні хижакі... Та ні підступна політика, ні економічна блокада, ні розповсюдження брехні про нашу радянську дійсність, ні навіть збройна інтервенція — ніщо не допомогло їм здійснити свої божевільні плани перетворити радянський народ на рабів. Не допомогло і не допоможе! Апофеозом перемоги соціалізму, його нездоланності звучать заключні слова поеми:

Наша справа,
Наша слава,
Наша ленінська держава
Буде жить на радість нам
І на заздрість ворогам!

* * *

У звітній доповіді ЦК КПРС XXIV з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу Л. І. Брежнев, розкривши нові, величні якості радянських людей, сформовані в процесі со-ціалістичного будівництва, підкреслив: «Нове обличчя радян-ської людини, її комуністична мораль і світогляд утверджу-ються в постійній безкомпромісній боротьбі з пережитками минулого. Не може бути перемоги комуністичної моралі без рішучої боротьби з такими її антиподами, як користолюбство, хабарництво, дармоїдство, наклепи, анонімки, пияцтво і т. п. Боротьба з тим, що ми називаємо пережитками минулого в свідомості і вчинках людей, — це справа, яка потребує по-

стійної уваги партії, всіх свідомих передових сил нашого суспільства» (Матеріали XXIV з'їзду КПРС. Видавництво політичної літератури України. К., 1972, стор. 96).

Важливе значення у цій боротьбі належить літературі соціалістичного реалізму, її «гарячому цехові», у якому працюють сатирики і гумористи.

ГРИГОРІЙ ВЯЗОВСЬКИЙ

ЩОБ КОЛОСИВСЯ
УРОЖАЕМ ЛАН,
ГОСПОДАРІ ВИПОЛЮЮТЬ
БУР'ЯН!

НАРОДНИЙ СМІХ

Народний геній склав пісень багато.
Вони лунають в будень і у свято,
І поруч них,
І попереду їх
Іде його живий, правдивий сміх.

Якщо ж народ співає
І сміється,
То, значить, в нім
Здорове серце б'ється.
Вирує кров гаряча, не стара.
В ім'я життя,
Любові
І добра.

Не марно ж він турецькому султану
Підніс таку сатиру бездоганну,
І лупцював його разючий сміх
Всю покруч захребетників лихих.

Всі вороги сучасні і колишні
Запам'ятали сміх Остапа Вишні,
Й сьогодні сміх перчан-однополчан
Виполює злякисний бур'ян.

В руках народу-трударя, героя,
Розумний сміх — це блискавична зброя,
Тож ідучи до світлої мети,

Давайте сміх любити й берегти!
Усе дурне,
Потворне
І вороже
Народ обов'язково переможе.
І жити буде в буднях трудових
Його душа,
Його прекрасний сміх.

ДВА ПЛУГИ

З одного двору,
Від одної хати
Пішли два плуги
Рідний степ орати.

Один із них,
Почавши працю зранку,
Вже до обіду виорав ділянку:
Подряпав землю ледве по верхах,
Байдикував і спав у лопухах.
А другий плуг
Ділянку біля лугу
Орав на весь леміш, на всю напругу.
І лиш коли вже почало смеркати,
Закінчив працю
І пішов до хати.
Засіяли ту землю
Добрі люди
І стали ждати,
Що ж із того буде?
На першій ниві
(Де воно й взялося?)
Тоненькі стебла, миршаве колосся.

На другій ниві,
Нібито Дунай,
Цвіте,
Шумить
Високий урожай!

Читачу дорогий,
Питаю вас як друга:
Ви більше схильні
До якого плуга?

СОРОКА-МОРОКА

Сорока першою на зльоті виступала,
Великі зобов'язання на себе брала:
— Все зваживши, я твердо обіцяю
Рекордного добитись урожаю,
Найвищого, найкращого в окрузі,
По буйноцвітній
По елітній кукурудзі.
Отож приходьте в пору вересневу
Вітати її величність — королеву!

— От здорово, — Сороку всі хвалили.
— Сорока може!
— Є у неї сили.
— Все розплановано,
Розписано нівроку...
— Беріть рівняння на Сороку!

Пройшла весна,
Минули інші строки, —
Врожай як гай!
Та тільки не в Сороки.
Земля сусідська
Вся в цвіту довкола,
А у Сороки,
Наче бубон, гола.

Чому ж не вийшло у Сороки діла?
Тому, що з пуп'янка себе привчила
Хвостом крутить
І язиком молоти,
А до роботи
Не було охоти.

Яка ж мораль?
Як видно, поки
Нема, на жаль,
Моралі у Сороки.

БУНДЮЧНИЙ ПЕНЬ...

Був собі Пень...
Пустий, трухлявий Пень,
Який нічим
В гаю не відзначався.

І раптом Пень
В один прекрасний день
І загордився,
І зазнався.

Став задирати він
Свій сукуватий ніс —
І дуб йому не брат,
І ліс йому не ліс.

— Та що мені дуби! —
Розперезався він. —
Їх сотні навкруги,
А я між них о д и н.

Ламають їх вітри,
Тоді як я стою.
І дехто вже спіткнувсь
Об голову мою.

Тому прохожі всі
У нашій стороні
З пошаною завжди
Вклоняються мені...

— Дурниці ти верзеш!
Воно не зовсім так, —
Озався з-під куща
Розсудливий Їжак. —

Ти краще придивись
І висновок зроби —
То люди спину гнуть,
Шукаючи г р и б и.

А щодо цих дерев,
Між ними ти — штурпак...
Оце й запам'ятай, —
Сказав йому Їжак.

Почувши ці слова
Не в сні, а наяву,
Присів пихатий Пень
По самий ніс в траву.

Сміялися пташки
У той погожий день,
Один лиш Пень мовчав —
Ні слова, нітелень!

*

Хоча і прикро це,
Але і в наші дні
Трапляються, на жаль,
Такі бундючні Пні.

ХИТРА МАКІТРА

— Скажи мені, бабуся Маріуцо,
Чому це часом
Люди зазнаються?
Не встигнеш дати
Іншому посаду,
Воно уже й не визнає громаду;
І пнеться новоявлене Цабе,
На п'єдестал підсаджує себе!

А скинуть з п'єдестала бюрократа,
Так він стає
М'якесеньким, як вата,
Ієрихонським гласом не гримить
І навіть... пропонує закурить.
На жаль,
Нема в інструкціях примітки,
Як подолати чванства пережитки.

Примружила бабуся очі хитрі
І стала струшувать
Вареники в макітрі.
Перетрусила,
Вишкварки поклала,
Подумала
І лагідно сказала:
— Одним, синок, потрібна тільки ласка,
А декому —
Добряча перетряска!

ФОНДОВА СОЛОМА

Захотіла Гуска
Та й знести яєчко
І взялась негайно
Лаштувать гніздечко.

А Гусак їй каже:
— Розсуди свідомо:
Для гнізда потрібна
Ф о н д о в а солома.

Плани і проекти,
Точні габарити,
І в якому стилі
Нам гніздо мостити.

Ренесанс, наприклад,
Краще, ніж барокко,
А з готичним треба
Дертися високо.

Отже, поки з Півнем
Я погоджу все це,
Певне, днів чотири
Почекать прийдеться.

А можливо, й завтра
Я вернусь додому...
І Гусак до Півня
Рушив по солону.

Півень все розглянув
І сказав привітно,
Що, на жаль, солома
Дуже дефіцитна.

Але є в запасі
Підходяще лико;
Треба взять на лико
Дозвіл у Індика.

Тиждень у Індика
Ждав Гусак прийому.
— Не даєте лико,
Дайте хоч солому!

А Індик на тее:
— Припини гарячку! —
Й викликав до себе
Референта Качку.

Качка з'ясувала
(Через певні строки),
Що потрібно взяти
Санкцію Сороки...

Санкції не буде,
То й не буде діла...
І Гусак направив
До Сороки крила.

Прилетів... та тільки
Витер поту краплі,
Крикнула Сорока,
Щоб летів до Чаплі.

Чапля здивувалась
І давай кричати:
— Що за тяганина?!
Що за бюрократи?!

Як вони скотились
До такого рівня?! —
І... послала знову
Гусака до Півня.

Півень взяв заяву,
Хвіст пригладив куций
І почав читати
Двадцять резолюцій.

— Справу треба зрушить,
Вивчити, погодить... —
А тим часом Гуска
Гусенят вже водить.

Водить їх на плавні,
На зелену ряску
І розповідає
Невеселу казку:

Як Гусак чубатий,
Запропавши з дому,
Дістає ще й досі
Фондову солому.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛИСИЦЯ

З рекомендаціями,
Як воно й годиться,
В курник вмостилася
Лисиця.
Прийняв її
На чесне слово в штати
Осел вухатий.
— Гляди мені,—
Він наказав Лисиці,—
Душевно стався до всієї птиці,
Не зачіпай громадського добра...
Давай,
Валяй —
Ні пуху
Ні пера!

Минули тижні,
Потім і півріччя...
Лисицю з курника
Осел до себе кличе:
— Ну, як діла
На даному етапі? —
Лисиця й каже:
— Діло в шляпі!
Іде по графіку
На птахофермі праця,
Тому й не звольте марно турбуваться.—

Пішов ще місяць
В небуття безкрає,
І знов Лисицю той Осел питає:
— Ну, як діла
На даному етапі? —
І знову чує:
— Діло все у шляпі!

Та от прийшли
Такі тривожні вісті,
Що сам Осел
Затіпався на місці.
Втекла кудись
Лисиця довголапа,
Сказавши, що Осел —
Трагікомічна шляпа.
— Пре-ві-зі-ю
В курник послать пора! —
Прийшли,
А там
Ні пуху
Ні пера...

Лисицю днями
Строго засудили,
Ослу ж гурти овечок доручили.
Тепер біда
Загрожує отарам,
Бо Вовка взяв
Осел ветеринаром.

Мораль ясна,
Здається, до дрібниці:
Де є Осли,
Там є Вовки й Лисиці.

ТІСНОТА

У с м і ш к а

Чумак Тиміш
В степу варив куліш,
А на приправу ще й поклав тарані...
Ох і куліш!
Бери,
Сідай
І їж,
В степу всі куліші благоуханні!
Та повернувся чумак
Незграбно так,
Що й горя-лиха наробив чимало:
Казан вверх дном перевернув чумак —
Пропає куліш!
Все вариво пропало!
Осолопів Тиміш.
І неспроста
Креснув словами в гнівному тремтінні:
— Ну ти диви, яка тут тіснота!
Нема де й повернутися людині!

СВИНЯ НА ІМЕНИНАХ

Ведмедя привітатъ
В урочисті хвилини
Придигала сама
Свиня на іменини.

— Ну що його робить? —
Сказала Ведмедиха. —
Пусти Свиню за стіл —
Не обберешся лиха.

А не прийнять її —
Вона тоді тим паче
Почне паплюжить нас,
Набреше,
Насвинячить.

— Приймай! — сказав Ведмідь. —
Проси до гурту зразу,
Постав Свині бокал
І з виноградом вазу.
Закуси принеси
Холодні і гарячі,
А далі що робить,
То те вже ми побачим.

...Весь день Свиня в гостях
Пила, сиділа, їла,

Хазяїна вона
Захоплено хвалила,
Бажала завжди мать
Здоров'я та удачу
Й співала з ним
Веселу «Кукарачу».
Коли ж прийшов кінець
І тостам, і музикам,
Йдучи з гостей, Свиня
Зустрілася з Індиком.
— Ну як, — спитав Індик, —
Гулялось, випивалось?
— Ох, — рохнула Свиня, —
Весь вечір нудьгувалась.
Там Горлиця і Шпак
Сварились, мов сороки,
Ведмідь не танцював,
Бо зовсім кривобокий.
А на столі у них
Все вази та бокали...
І навіть на десерт
Помий не подавали!
Пропає нізащо день. —
І, хрюкнувши сердито,
Пішла Свиня шукать...
З помиями корито.

З'являються й до нас
Пани з-за океану,
Їдять за трьох дурних,
Вареники й сметану,
А потім торгаші,
Писаки-посіпаки
Про наш чудовий край
Розводять брехні всякі.

Що ж ми доводим
Байкою цією?
Свиня завжди
Лишається свинею.

ЗАЄЦЬ ТА ІЖАК

Мав сірий Заєць
Зовсім не багату,
Проте затишну
І чистеньку хату.

І сталось так,
Що в люту хуртовину
Іжак до Зайця
Вскочив у хатину.

— Доз-воль по-грі-тись!
Гос-по-дом бла-га-ю,
Бо зуб на зуб
Уже не по-па-да-ю!

Не мо-ж-жу сам я
По-до-лать про-сту-ду...
Ря-туй ме-не,
Те-бе я не за-бу-ду!

Притулок гостю
Довелось дати,
Запарить м'яти
І покласти спати.

Заснув Іжак
І так почав хропіти,
Що стала хата
Ходором ходити.

Бряжчить вікно,
Щось гупнуло зі стелі,
А той ще дужче
Запускає трелі.

Сопе, хропе,
Дере на всю горлянку...
Хазяїн ледве
Дочекався ранку.

Нарешті гість
Уплів тарілку проса
І на хазяїна
Уже поглянув скоса.

— Живеш ти, братець,
Видно, непогано,
І шуба в тебе,
Як у того пана.

А в мене що?
Одні колючі голки,
Та ще й короста
Від хвоста до холки.

Отож давай
Звільняй усю господу,
Бо не люблю я
Зячю породу!

Всю ніч не міг я
Через тебе спати!.. —
І вигнав геть
Господаря із хати.

Надворігнулись
Берести і лози...
В очах у Зайця
Замерзали сльози.

І довго вихори
Крутились дикі,
Аж поки Заєць
Не заснув навіки.

Коли ж спускали
Зайця у могилку,
Їжак поклав йому
Соснову гілку.

Моя душа
Від щастя завмирає,
Що між людьми...
Такого не буває.

ПОХВАЛЬНЕ СЛОВО

За ледарство
І плутанину в справі,
За анонімки злобні і лукаві
Ведмідь рішив
(Без лишньої турботи)
Лисицю врешті вигнати з роботи;
Та ще й сказав:
— Накоїла мороки,
То хай іде на всі чотири боки!

Почувши нюхом неприємну справу,
Лисиця тут же подала заяву.
І головне — призналася, хвостата,
Що певних знань у неї малувато.
Тому вона, як скромна трудівниця,
Негайно їде в інститут учитися
І просить написати обов'язково
В характеристиці похвальне слово.

— Писати брехню?! — обурився Бурмило,
Хвалить?
За що?
Що воду з нас варила?
Та я... та ми...
Розбійницю хвостату
Давно хотіли витурити зі штату!
Та доведеться покривити душею:
Хай в інституті «потанцюють» з нею.

А ми тим часом на оту мороку
Спокійно будем поглядати збоку.

І написав:

«Лисиця-птахівниця
На всі чотири лапи майстриця:
Виконує все якісно і спритно
І з усіма поводитьсь привітно...»
Ведмідь зітхнув,
А потім по порядку
Поставив дату,
Підпис
І печатку.

Взяла характеристику Лисиця
Та й каже:
— Не поїду я учитись.
Мені наука зовсім не до шмиги,
Люблю ажурно сплетені інтриги.
А вам даю одну лише пораду:
Наказ про мене... покладіть в шухляду.
І киньте геть переживання бурні,
Що так прекрасно ви... пошились в дурні.

Для чого розповів я це, читачу?
Будь ласка,
Дуже ясно розтлумачу:
Коли писатимеш похвальне слово,
Лисицю пригадай обов'язково.

СІРКО ТА КОБИЛА

В погожі дні
І навіть в заметілі,
Любив Сірко
Погавкати на дозвіллі.
До того ж він, в собачому натхненні,
Не вибирав серйозної мішені,
А просто так,
Коли набридне спати,
Автоматично починав брехати.
Було злякає півня
Чи корову
І аж пищить, щоб все почати знову.
Він, кажуть, часом гавкав
(По потребі!)
На ясний місяць в зоряному небі,
На буйний вітер,
На вербу похилу...
А це рішив погавкати на кобилу.
Кобила молода і працьовита
На пустобреха глянула сердито
І припечатала йому копито,
Сірко аж кавкнув, охнув...
І відтоді
Мовчить, сердешний,
При любій погоді.
Мораль з усього випливає строга:
Будь ласка, гавкай,
Тільки знай на кого.

БАБА-ЯГА

Від зорі
І до зорі
Ходить баба по дворі.
Ходить баба білорука,
Цілий день годує внука.

І хоч внучок Казимир
Дуже схожий на пузир,
Ще й на ньому позвисало
Молоде
Рожеве сало,
Баба їжу в нього пхає
І ласкаво примовляє:
— Кази-мир-чик!
Кази-мир!
Ти — надвір,
І я — надвір.
Ти — туп-туп,
І я тут-туп...
А хто буде їсти суп?
Обгризи крильце гусяче...
Глянь, який горобчик скаче!
Видно, їсти хоче дуже,
Але це для нас байдуже.
Ми
Ні крихти не дамо,
Ми
Усе самі з'їмо!

Та минуло півгодини,
Знову бабин голос лине:
— Кази-мир-чик!
Кази-мир!
Ось тобі сметана й сир,
З маслом добрий бутерброд...
Запихай скоріше в рот,
Бо сидять в дворі сьогодні
Голуби — усі голодні.
Але ти своє роби.
Киш від хлопця, голуби!
Ми ні крихти не дамо,
Ми усе самі з'їмо!

Гоже це а чи негоже?
Вже онук ходить не може.
Як ліпах його обличчя,
Але баба знову кличе:
— Кази-мир-чик!
— Кази-мир!..
З'їж рогалик та кефір,
Гоголь-моголь і компот,
Розкривай-но ширше рот!..
Кошенята он сидять,
Їсти хочуть, аж пищать.
Ми ні крихти не дамо,
Ми самі усе з'їмо.

Так щодня, в лиху годину,
Баба нівечить дитину.
Так, у помислах нечиста,
Ліпить баба егоїста.
З ним у школі,
В комсомолі
Буде клопоту доволі.

БІЖИ, СИНОК

— Біжи, синок,
Біжи й нарви цибулі.
Та не у нас,
А у сусіда Гулі.
Цибуля в нього на городі скрізь...
Але гляди, гляди не попадись.

— Біжи, синок,
До баби до Федори,
У неї добрі груші й помідори.
Так ти вже там —
На місці розберись...
Лише гляди,
Гляди не попадись.

— Біжи, синок,
До Гната Вітрохвата,
У нього в клуні голубів багато.
Ти їх — в мішок,
Як я робив колись...
Валяй, гляди, гляди не попадись.

Синаша мій
Давно покинув школу,
Придбав і мотоцикла, і спідолу.
І гроші є,
Гуляй і веселись!
І знов-таки
Гляди не попадись.

Недавно син
В передранкову пору
Обчистив геть Чубарівську контору.
І прихватив —
Три тисячі! — якісь...
Бери, тягни, але не попадись.

— Ой горечко!
Синка мого зловили,
Взять на поруки ми його хотіли,
А суд вліпив йому
Великий строк...
Пропає синок!
Пропає синок!

Тепер сидить він
Десь у Барнаулі
І дуже просить
Присилать цибулі.

КОЛОБОК- ЖЕНИШОК

В запашну осінню пору
Біля Настиного двору
Зупинився Колобок —
Жвавий, бравий женишок.

І сказав він:
— Мила Настя,
Я давно шукаю щастя...
Я з Полтави, ти тутешня.
Розцвіла немов черешня.
За твою прекрасну вроду
Я піду в огонь і в воду,
Перескочу огорожу,
Бо без тебе жить не можу!
Тож не мнися, не барися
І зі мною р о з п и ш и с я.

...Тижнів два весілля грали,
Молодих поздоровляли,
Величали Колобка,
Танцювали гопака.
А коли вино скінчилось,
Вся рідня заметушилась:
— Що за диво?
— Що за крик?

— Був жених
І раптом — зник!
— Погуляв, натанцювався
Й мов з налігача зірвався!..

Та пройшов короткий строк,
Об'явився Колобок.
За Херсоном, край лиману,
Колобок зустрів Оксану,
І сказав Оксані він:
— Ти одна, і я один.
Отже, слухай, щебетухо,
Закохався я по вуха
В молоду твою натуру,
Наче в пісню під бандуру!
Родом я із Гуляйполя,
Ти ж струнка, немов тополя,
Повна сонячного цвіту
Ще й ласкавого привіту.
І тому тебе без краю
Я по-справжньому кохаю.
Тож не думай, не барися
І зі мною р о з п и ш и с я!

...Тижнів три весілля грали,
Гуртової танцювали,
Величали жениха
І кричали: «Уха-ха!»
А коли вино допили,
Гості всі заголосили:
— Що за диво?
— Що за крик?
— Був жених
І раптом — зник!

Женихався, присягався,
Розписався та й подався...
Та минув короткий строк —
Об'явився Колобок.

В Чорнобривцях, біля тину,
Колобок зустрів Галину.
Капелюх свій модний зняв
І схвильовано сказав:

— Сам я родом із Кубані,
Ти ж... як диня на баштані, —
Запашна, рожеволиця...
Аж кортить мені жениться!
Та і сам я — глянуть збоку —
Наче парубок нівроку!
Й за твою прекрасну вроду
Я піду в огонь і в воду,
Соловейком біля хати
Буду тьохкати, щебетати...
Тож не гайся, не барися
І зі мною р о з п и ш и с я.

...Всім селом весілля грали,
Метелицю танцювали,
Танцювали й тропака,
Вибивали гопака.
А коли вина не стало,
Все весілля закричало:
— Що за лихо?
— Що за крик?
— Був жених
І раптом — зник!

Одружився, веселився
Й мов крізь землю провалився.
Та пройшов короткий строк —
Об'явився Колобок.

У Тернівці, на Поліссі,
Прикотився він до Прісі,
Швидко скочив на горбок
І сказав:

— Я Колобок!

Родом сам з Кривого Рогу,
Не жонатий, слава богу,
Й за твої веселі очі
Я піду, куди ти схочеш...
Тож не гнися,
Не барися

І...

— Подожди, — сказала Пріся, —
І до мене не тулися!
Я про тебе дещо знаю
І сама тебе шукаю.
Ти до Насті залицявся,
До Оксани женихався,
Показав свою натуру.
Тож підем в прокуратуру.
Хай там слідчий із району
Підбере статтю закону
І тобі за всі весілля
Дасть... розсолу на похмілля!

Так попався на гачок
Волоцюга Колобок.

ЗАБУТА ШПАЧИХА

Як весною квітнув
Яблуневий сад,
Вивела Шпачиха
Трое шпаченят.

Вивела та й стала
Думати про них,
Бавить, годувати
Діточок своїх.

А вони горласті,
Все їм подавай...
Скільки тая мама
Стомлювалась вкрай!

Зрештою літати
Вивчила, й вони
Рушили в дорогу
На три сторони.

...Перший син Шпаченко
Служить у Орла,
В другого посада
Також немала.

А дочку красуню
Запросили в гай,
Там вона співає
В «Мадам Батерфляй».

Солов'ї від неї
Майже без ума!
Тільки мамі з того
Радості нема.

Вже прийшли до неї
Старості літа,
А від рідних діток —
Жодного листа.

Голуб каже:
— Треба розібратись тут.
Подавай, старенька,
На дітей у суд.

А Шпачиха плаче:
— Ох, не в цьому суть!
Як би моїм дітям
Совість повернуть...

...Ми зустріли днями
Старшого Шпака.
— Радість, — каже, — в мене
Неабияка!

Добрий телевізор
Я собі придбав
І для жінки шубу
Мавпячу дістав.

Хоч воно й сутужно,
Але все одно
Ще куплю для неї
В айстрах кімоно...

— А хустину мамі
Не купили?
— Ні.
Клопоту й без того
Вистачить мені.

Саме зараз в мене
Скрута немала...
Отакі-то справи!
Отакі діла!

Я давно вас, друзі,
Запитать хотів:
Чи нема між вами
Отаких шпаків?

ДОРУЧИЛИ ЗАЙЦЮ

Доручили Зайцю
Доглядать капусту.
Незабаром стало
На городі пусто.

А коли з'явилась
Ревізорша Гуска,
Доказав їй Заєць,
Що була у т р у с к а.

Доручили Зайцю
Моркву доглядати,
Перегрівав Заєць
Геть усі кагати.

А коли хотіли
Взять його за вушко,
Він представив акти,
Що була у с у ш к а.

Доручили Зайцю
З яблуками базу,
Потовстішав, куций,
Коло яблук зразу.

Знять хотіли Зайця
З теплого містечка,
Та довів і тут він,
Що була у т е ч к а.

Словом, то усушка,
То якась нестача,
А тим часом в Зайця
Появилась дача.

Та, щоб не спійматься
За шахрайські штучки,
Дачу записав він
На ім'я онучки.

А кругленьку суму —
Гроші в ощадкасі —
Перевів на книжку
Милої кумасі.

Загібає Заєць
З ранку і до ночі
І Зайчиху возить
На курорт у Сочі.

На закони Заєць
Поглядає скоса,
Та комар ні в чому
Не підточить носа.

В зведеннях — порядок,
Сходяться відсотки,
Бо допомагає
Хвіст йому короткий.

Тільки небезпека —
Хвіст киває вліво,
І усе проходить
Тихо і красиво.

А якщо покрутить
Він хвостом направо,
Починає сліпнуть
Ревізор-роззява.

Через це ми й просим,
Щоб скінчити справу,
Влаштувать на Зайця
Г р у п о в у облаву!

НА ЛАПУ!

Уже давно, обурений до краю,
За бузувірством я спостерігаю:
Як, замаскований в народній гущі,
Він спритно гріє руки загребуші.
Звичайно, це — не постать Бені Крика,
У нього хватка не така велика,
Та перед ним
Знімає дехто шляпу...
Знімає шляпу і дає
Н а л а п у!

Вам за роботу чесну та ударну
Вручили ордер на квартиру гарну.
Радіє жінка і синочок Вовка...
Тепер потрібна добра обстановка:
Стільці, канапа, шафа та портъери,
І щоб усе могло пролізти в двері,
Бо рама в дверях малогабаритна...
А бузувір всміхається привітно:
— Я вам дістану шафу і канапу.
Але за сервіс... треба дати
Н а л а п у!

Сезон курортний в повному розгарі,
До каси довга черга на бульварі.
Товчуться люди з ранку і до ночі,
Щоб взяти квиток в Анапу або в Сочі.

Але повзуть розмови, пересуди,
Що навіть палубних квитків не буде.
Касир мовчить, зігнувся і куняє...
Аж раптом бузувір мене штовхає.
Він робить майже ангольську гримасу,
А потім, чортом глянувши на касу,
Дає мені! — ...прямий квиток в Анапу
І каже: — П о л а г а є т ь с я
Н а л а п у!

В Анапі літом добре ви спочили.
Ви загоріли, накопили сили.
Та вже мигнув останній парус в морі,
Осіння мжичка сіється надворі,
За хмарами не видно зовсім неба...
А де ж пальто? Пальто пошити треба!
Побігли ви скоріш до магазину
І... не знайшли ні драпу, ні ратину.
А в бузувіра є три метри драпу.
Вам треба драпу? То кладіть
Н а л а п у.

Все зробить бузувір вам незабаром,
Лиш пахло б те густим, крутим «наваром».
На ваші гроші дивиться він ласо:
Пропхне в аспірантуру лоботряса,
Дістане «лівий» ордер на квартиру,
Мішок жень-шеня привезе з Сибіру,
І стане кожен, хто прийме ті ліки,
Здоровим й омолодженням навіки.
Так діє він до... певного етапу
І крадькома бере в людей
Н а л а п у.

Хабарника персона беззаконна
Орудує за кадром фейлетона.
Та ось сьогодні добрі листоноші
Принесли повідомлення хороші,
Що вже відредагована,
Готова,
Чудова,
Термінова
П о с т а н о в а:
Всім шахраям за їхні вражі дії
Д а в а т и н е н а л а п у,
А п о ш и ї!

ПІСНЯ ЛОБОТРЯСА ОПАНАСА ВИХИЛЯСА

Якби мені та й не джаз,
Твісти, рок-н-роли,
То не вигнали б мене
Із моєї школи.
Трудно фізику вивчать,
Формули, квадрати,
Коли ноги аж тремтять,
Рвуться танцювати.

Якби мені не коньяк,
Гульби ресторани,
Гори я б перевертав
На підйомнім крані.
На моєму піджаку
Сяяли б медалі,
Я б і в Космос полетів,
А, можливо, й далі.

Якби я не віддавав
Сили танцюлощадкам,
Я б своє сімейство мав,
Був би добрим татком.
Та, видать, не в добрий час
Я на світ родився.
Сам влюблявся двадцять раз
І не оженився.

Все складалось як на зло.
І не буду критись:
В мене часу не було
Вчитись і женитись:
То кохання, то бенкет,
Вечори в розмовах...
Як же можна йти вперед
При таких умовах?

Якби мене батько взяв
Своєчасно в руки,
Я б горілки не шукав,
Пив би «Єсентуки».
Люди кажуть: «Крутиш ти
Всякі тралі-валі!» —
І женуть під три чорти...
А буває й далі!

ТЕЧЕ РІЧКА ЛУГОВИЧКА

Тече річка Луговичка
Під горою в лузі,
Невесела, у зажурі,
У великій тузі.

І не видно біля неї
Ні садка, ні пуці,
І стає вона мілкою,
З кожним роком вужча.

Зникли явори і верби,
Що вклонялись травам,
Що встеляли тихий берег
Листям золотавим.

Не з'являються й рибалки
Рибку половити,
Бо без броду тую воду
Переходять діти.

Ні карасика, ні щуки,
Ні йорша немає...
Голубая річка-стрічка
Гине, висихає.

А бувало, вміли люди
Воду шанувати:
Піднімалися усюди
Кам'яні загати.

І приваблювали в травні
В ті часи недавні
І водою, і вербою
Мальовничі плавні.
І не в зведенні-анкеті,
В буйнім очереті
Жирували гуси дикі
Й коропи великі.

Тут мисливці часто брали
Дичину на мушку,
Тут рибалки готували
Особливу юшку.

Готували і співали
Ще й на всю леваду:
«Те-че річ-ка не-ве-личка
З вишне-во-го са-ду!..»

А сьогодні? Як поглянеш,
Аж на серці смутно,—
Тече річка Луговичка,
Вода каламутна.
Що ж це, любонько, з тобою?
Чом не поїш села?
Позаносило намулом
Всі твої джерела.

А ще ж розперезались
Тюхтії безкарні:
Роблять шкоду, труять воду
Брудом з рафінарні.
Їх штрафують, їх шельмують
В квітні, в листопаді,
А вони і в вус не дують,
Мілководні дяді.

Може, їх за чуба-гичку
Візьмуть люди славні,
І розчистять Луговичку,
І врятують плавні?

Щоб весела бігла в села
Річка величава...
Це бригадна,
Невідкладна,
Всенародна справа!

КАТЕГОРИЧНА ДИРЕКТИВА

В звичайний день,
В робочу пору
У низову «Заготконтору»
Прийшла незвична
І важлива
К а т е г о р и ч н а директива:
«Ліквідувати всякі втрати
І скоротить роздуті штати!»

Сів керівник «Заготконтори»
І тиче сам собі... докори:
— Якщо признатися по суті,
Наявні штати вкрай роздуті;
Є торбохвати,
Бюрократи,
Є і приписки,
Є і втрати...

Але... кого б не знять з роботи,
Мішок мотивів буде проти.
Зніми завгоспа по наказу —
Сприйме, звичайно, як образу.
І головне, сварливий лапоть
Почне на всіх писать і... капать!
Нелегко знять і плановичку,
Оту, що схожа на індичку:
Бо плановичка Леонора —
Сестра Нечуя-ревізора.

Торкнеш товариша Нечуя —
Так він тебе проштемпелює!
Таку підсуне заковичу,
Що будеш чухатись довіку.
Є ще у нас Павло-нероба.
Це той, що дивиться спідлоба,
Сидить і точно консультує:
З якого боку вітер дує.
Його тримає на роботі
Рука... троюрідної тьоті.
Рука солідна і незмінна...
Побий тебе лиха година!
А може, знять... Любов Петрівну?
Чарівну!
Дивну!
Ре-ак-тив-ну!
Але ж які у неї очі!
Ну так тебе і тягнуть... в Сочі.
Пісочок...
Сонечко...
Водичка...
І персональна молодичка!
Ні, ні, знімати неможливо.
Любов Петрівна — справжнє диво.

— Е-е-ех! — керівник заплющив очі.
І раптом чує, щось муркоче.
Поглянув:
Прямо на віконці
Кіт Васька гріється на сонці;
Лежить,
Веде котячу сповідь
І нічогісінько не ловить.
— Ох, і лінивий ти, Васютко!
Тобі мишву ловити б хутко.

Але душа твоя пропаща...
Диви, як витягнувсь, ледащо!

В керівника «Заготконтори»
Думки неначе метеори:
— А що, коли... (в годину скрути)
Кота в кур'єра обернути;
Василь Петровичем назвати,
А потім вже... з посади зняти?
Усе формально, честь по честі!
Ніхто тобі не нявкне в тресті.
Вникать?!
Питать не будуть навіть.
Ім тільки б «галочку» поставить.

Як міркувалось,
Так і сталось.
Підтасувалось,
Ув'язалось
І все пішло чин чином далі.
Без волокити і... моралі.
«Василь Петровича» звільнили.
А директиву миші з'їли.

В моєму серці гіркота!
Жаль директиву!
Жаль kota!

ПОРОСЯ В МІШКУ

Публіка в трамваї
Вуха затуляє,
Бо в мішку у діда
Порося горлає.

— Де ти взявся в біса?! —
Лає кондуктриса, —
Видно, в тебе вдача
Також пороссяча.

А дідок моргає:
— Порося ж не вчене,
Їде не в трамваї,
А в мішку у мене.

Голосок у нього
Кращий за кларнета,
А до того ж взяв я
Повних два білета.

Так що, вибачайте,
Все в нас акуратно...
І співає пісню
Порося безплатно.

А буває гірше,
Будемо відверті...
Дехто ще й за гроші
Верещить в концерті.

РЕАКЦІЇ НА АБСТРАКЦІЇ

В своїм салоні
(за годину!)
Сюрреаліст зліпив картину:
Намалював абстрактне коло,
Щербату пляшку «Кока-кола»,
Свинячий ніс,
Добрячий спис...
І твір на виставку поніс.
І там
В годину урочисту
Картина свідчила сама,
Що в ній, на жаль,
Немає з м і с т у,
А у художника — у м а.

ЧУДЕРНАЦЬКЕ ТРІО

Два вірних друга
Третнього ведуть...
І саме в третього —
Крива, нерівна путь,
Зигзаги, спотикання вихилясом,
Та ще й команда подається басом:
— Підняти ліву!
Опустити праву!
Зайдемо в парк і сядемо на лаву.

Сміються громадяни й громадянки:
— Хочби взяли машину після п'янки!
— Машину їм швидкої допомоги,
Бо той, середній, ледь волочить ноги...
— Видать, усе продули до копійки!
— Вони ще заспівають коломийки...
...Сюрчок!
Сержант Орудю козиряє
І вже для штрафу книжечку виймає:
— Пробачте, громадяни, — це столиця.
В такому вигляді ходити не годиться.
— Так ми ж не п'яні.
— Ми дихнем... будь ласка.
— Тут з нашим другом
Інша неув'язка:
Він десять літ служив в «Головсвинині»

І не ходив, а їздив у машині.
— Тепер забрали, бачите, машину...
Так ми ходить навчаємо людину.—
Сержант підносить до кашкета руку:
— Проходьте і... продовжуйте науку!

ПАНАЦЕЯ

Петро Хомич в м'якому кріслі
Сидить уже дванадцять літ,
І сам здригається при мислі,
Що все росте його... живіт.

Чому середніх літ людина
Не та, яка була колись?
Чия провина,
Де причина,
Що зміст і форма розійшлись?
Колись Хомич — стрункий і юний —
Досяг високої мети...
Тепер — від крісла до трибуни
Йому не легко перейти.
Уже з'явилася віддишка.
Нема здоров'я і краси.
Живіт неначе повна діжка.
Ану, попробуй понеси!
Хомич приймає всякі ліки.
Але не в них,
Не в ліках суть.
Він вже не може й черевики
На власні ноги натягнуть.
Буває, лає медицину
І стогне, сівши за обід.
А де вже там обнять дружину,
Хоча вона як маків цвіт!
— Ой, що ж робить, моя кохана?!

А жінка хилить знов своє:
— Щоб збутись пуза-барабана,
Тепер найкращі ліки є.
Послухай ти, що каже книга.
І сам роби усе як слід:
Поменше їж,
Побільше бігай,
І швидко зникне твій живіт.
Щоб Аполлона мати фігуру,
Покласти всім недугам край,
Берись за спорт і фізкультуру,
І ГПО не забувай!

САВКА СОВІСТЬ ЗАГУБИВ

Чи в кіно підеш, чи в лавку,
Чи на гулянку у сад,
Мова мовиться про Савку,
Особливо між дівчат.
Чом про Савку річ усюди?
Чи немає справжніх див?
А тому, що, кажуть люди,
Савка совість загубив.

Записали Савку в ланку
Будувать артільний став,
Але зранку, до світанку,
Савка довідку дістав,
Що печінка в нього хвора,
На нозі чиряк-нарив...
А насправді? Позавчора
Савка совість загубив.

Виїжджати до Алтаю
Савка першим згоду дав:
— Там прекрасні урожаї,
Океан квітучих трав! —
Та лише у путь зібрався
Молодіжний колектив,
Савка в клуні заховався,
Савка совість загубив.

Є у Савки рідна мати;
І слаба вона, й стара.
Кажуть, їй допомагати
Вже давним-давно пора.
Та в синка нема на все це
Ні грошей, ні теплих слів.
Савка гнеться, Савка мнеться,
Савка совість загубив.

Спокусивши дівку Любу,
Савка їй співав пісень,
А коли дійшло до шлюбу,
Став як пень і — нітелень.
Та невже? Яка причина?
Де закохання порив?
А причина тут єдина:
Савка совість загубив.

Подолавши сам півлітри,
Вийшов Савка на майдан
Та як рывкнув «Віють вітри...»,
Аж розвіявся туман.
Про Калину-Василину
На всю вулицю ревів
І, звалившись біля тину,
Савка совість загубив.

Б'ються наші патріоти
За врожай радянських нив.
Тільки Савку до роботи
Ще ніхто не залучив.
Не одна у Савки вада,
Ще й крива ганебна путь...
Савці може лиш громада
Чесць і совість повернуть.

ПРИГОДА В КУПЕ

Наш поїзд тихо переходив міст,
Здригались арки під його ходюю...
— Чудовий міст, —
Сказав сусід-юрист, —
Мереживом звисає над водою!

— Да-а, — обізвався інший пасажир, —
Старий місток
Приємно вабить зір;
Але є міст
Цілком шедевр технічний
Новий,
Стальний,
Секретно стратегічний.
Він так влаштований,
Що може кожну мить
Дванадцять ешелонів пропустить.
Його тримають
Триста шість опор,
З ним зв'язані
Всі станції й маршрути... —
Я вийшов непомітно в коридор,
Щоб дурня язикатого не чути.

І раптом
Із купе
Почувся крик:
Балакуну дверми
Хтось прищемив язик.

КАЧАТЬ І ВЕЛИЧАТЬ!

Упала в море жінка з пароплава.
— Р-р-ря-туй-те! — закричали зліва й справа.
Знервовані, стурбовані без міри
За поручні схопились пасажири:
— Яке нещастя!
— Ах, яке тут горе!.. —
Проте ніхто не кинувся у море.
І раптом дід, бухгалтер із артілі,
Підскочив і пірнув у чорноморські хвилі.
Примчався човен з хлопцями «Оснава».
Всі закричали:
— Діду — честь і слава!
Це він один лише почув тривогу,
З такої висоти рвонувсь на допомогу!
— Про це в газету треба написати!
— Качать його!
— Качать і величать!.. —
Відхекавсь дід і розгубився навіть:
— Пробачте, громадяни,
Мене одне цікавить:
Я заслужив хвалу і нагороду...
Але... яка свиня
Мене турнула в воду?!

ЧОРТОВА ДЮЖИНА

Сусідка моя
На тринадцяті числа
Завжди поглядає
Тривожно і кисло:
— Вони небезпечні,
Вони не до речі, —
І з остраху
Голову втягує в плечі.

Виходить, що душу
Моєї сусідки
Обплутали міцно
Старі пережитки.
Я факти беру
І заходжу до хати,
Щоб всі ці дурниці
Цілком спростувати.

Тринадцятий номер
На тому будинку,
Де Пушкін,
Не знаючи сну і спочинку,
Писав і закінчив
Поему «Цигани»
І створював сяючий образ Татяни.

Співає тринадцятирічний Лоретті,
І слава про нього
Іде по планеті.
Дай боже і вам
Так співать солов'їно!
Та ще й перекриє
Хлопчака Робертіно!

Тринадцятий полк
Біля Вовчого Яру
Давав окупантам
Ракетного жару.
І наш командир
За гвардійську роботу
Одержав
Тринадцятий орден по шоту.

Флотилія «Слава»
Прийшла в Антарктиду.
Туман непроглядний
Стояв до обіду...
І раптом по радіо
Блискавка скоро:
«Тринадцятий кит
На ліні в гарпуньора!»

Тринадцять дівчат
Об'єдналися в ланку.
Тринадцять дівчат
Доглядали ділянку.
Ростили в степу
Кукурудзу кохану
Й дали по тринадцять центнерів
Зверх плану.

Всі знають в Донбасі
Монтажницю скромну,
Яка будувала
Тринадцяту домну.
Тринадцята домна —
Потоки чавунні —
Найкращі дарунки
Прийдешній комуні.

Тринадцять онуків
У баби Параски.
Бабуся радіє
Від їхньої ласки:
Надходять від них
І посилки, і гроші...
Онуки сердечні,
Онуки хороші.

Сьогодні до мене
Влітає сусідка,
Говорить схвильовано,
Ясно і чітко:
— Нам виграш припав,
На одну з облігацій!
— А номер який?
— Та, погляньте, — тринадцять!

Прекрасні у нас
І мораль, і закони,
На що ж нам
Дикунські старі забобони?

ДИВНІ АПЛОДИСМЕНТИ

Виступать на зборах —
Це серйозна справа...
Доповідь учора
Була нецікава.

Факти і деталі
Трагувались вузько...
Хто хропів у залі,
Хто насіння лускав.

Вже й людей чимало
Мліло в нетерпінні,
Вже й води не стало
В склянці і в графині.

Але, як не дивно,
Через інтервали
Дружно і активно
Всі аплодували.

Слухали промову
Люди напівсонні,
Потім знову й знову
Плескали в долоні.

А завклубом думав:
«Що воно за штівка?!»

...В клубі не топилось.
Люди гріли руки.

РЯТУЙТЕ МУЗИКУ І ВУХА!

Учора я
І друзі звані
Зійшлись під вечір
В ресторані,
Ще й не дали меню для нас,
Як заревів
Естрадний джаз.

Ми зупинить його хотіли,
Але не вистачило сили
Перекричать цей шум і свист —
А-ля модерн
«Скажений твіст».

Дивились гості-хлібороби,
Як декольтовані особи
І кавалери
(Хай їм грець)
Всім тирлом кинулись в танець.

Давно не стрижені стиляги
В гурті пацюкали зигзаги, —
Трусився кожен як хотів,
Неначе секта трясунів.

А какофонія все далі
Крутилась вихром по спіралі,
І вже сусід мій — сват Явтух —
Очима кліпав і оглух.

Нарешті сват озвався глухо:
— Рятуйте музику і вуха!
Бо отака, звиняйте, гра
Не доведе нас до добра.

Замість товктися в ресторані,
Їм би погецать на гармані!
Ото б з обіду до темна
Намолотили б нам зерна.

Ото б від спаса до покрови
Натерли б трини і полови,
Усі б корови і воли
Їм дуже б вдячними були.

Про все це ревище противне,
Про дриготіння конвульсивне
Він ще б підкинув кілька фраз,
Та заглушив розмову джаз.

На ранок
Сват подався в Канів.
А я — до тресту ресторанів,
Щоб диригентів запитать:
Якої далі будуть грать?

Чи є в них ноти і пластинки
З піснями Лисенка і Глінки?
Шопен!
Россіні!
Шуман!
Ліст!
Чи й далі «бацатимуть» твіст?

Нормальні люди на прощання
Таке поставили питання.
Цілком приєднуюсь до них,
Бо справді тут
І сміх,
І гріх.

КУЗЬМА ХОМИЧ І СТІНГАЗЕТА

— Кузьма Хомич,
Ну, як стінна газета?
Чи до вподоби вам вона,
Чи ні?

— Стінна газета «Огняна ракета»
За критику сподобалась мені.
Щоправда,
Завантажений до краю,
Я не завжди
Написане читаю,
Але запам'яталося,
Як спершу
Ви «пропісочили»
Мою кур'єршу,
Як запустили блискавку окрему
У ледаря,
Прогульника Ярему,
А потім
Перцю всипали й замзаву,
І це прекрасно
Вплинуло на справу.

Тому
Відверто визнати я мушу,
Що діє критика
За милу душу.

В ній —
Наша сила,
Зброя
І закон...
— А ви новий читали фейлетон?
Сьогодні вас
«Пісочать» в стінгазеті
За те, що ви
Загрузли в кабінеті,
Зазнались,
Відірвалися від мас,—
Так написав
Старий кур'єр Панас.

— Кур'єр?
Панас?!
Ну, знаєте, цікаво...
Та як він смів?!
І хто йому дав право?!
Та це ж —
Підрив мого ав... ав... авторитету!
Наказую:
Зірвати стінгазету!

Воно й таке в житті буває:
Так дехто критику сприймає,
Так виявляється натура
Хамелеона-самодура!

СУЧАСНА АФРОДІТА

Кум зачислив
Афродіту в штати.
Кум послав
«Богиню» торгувати
Не зів'ялим, нікудишнім хроном,
Не перлоном
Чи одеколоном,
А приємним ходовим товаром...
І, як видно, не спроста,
Не даром.

Афродіта наливає пиво.
Пиво роздувається бурхливо.
А коли осяде буйна піна,
В кухлях пива —
Рівно половина.
Та, на жаль, нема коли чекати,
Сонце починає припікати.
Кожен хоче душу освіжити
Чудодійним пійлом Афродіти.
Жаждущих зібралось багато.
Черга гомінлива і хвостата
Жме і тисне
На торгову точку,
Де з двох бочок
Роблять третю бочку!

Хтось у черзі дивиться похмуро:
— Це, звиняйте, справжня авантюра! —
Але чути голос Афродіти:
— Пивом треба всіх задовольнити.
Вам шкідливо, навіть некрасиво
Лаятись
І дудлить свіже пиво;
Ви ж і так одутлі і опухлі...
Прошу, не затримувати кухлі!

...Записали елліни в биліни,
Що з'явилась Афродіта з піни.
Правда, з того часу
І понині
Платтячка немає у богині.
А жива, сучасна Афродіта
Піну обробляє діловито:
Набігають Афродіті лишки,
Лишки осідають в ошадкнижки:
Є «Москвич»
І все — для інтересу!..
Лиш когось нема... з О Б Е Х Е Е С У.

ДАВНІЙ ДРУГ

Не взявши ні плаща, ні чемодана,
Приїхав я в Житомир вранці-рано.
Та тільки на перон ступив з вагона,
Аж раптом — бачу друга Ларіона.
Мій давній друг рвонувсь як буйний вітер,
Обняв мене й почав торохкотіти:
— Здоров! Привіт!
Ну, як живеш, дружище?
— Живу, але... в кишенях вітер свище.
— А що таке? Що сталося з тобою?
— Ех, не питай. Не маю супокою.
— Так розкажи мені усе, як другу.
Я постараюсь, я розвію тугу.
— Не туга в мене.
Тут про гірше мова.
Аж три біди нагрянули раптово:
Дружина вмерла,
З тещею скандали,
Та ще й вночі сьогодні... обікрали.
Прокинувсь у вагоні вранці-рано, —
Ані тобі грошей,
Ні чемодана.
Лиш капелюх чужий лишивсь на згадку...
Тож виручай.
Позич мені десятку.
— Десятку? Що ти?

Де ж десятку взяти?

— Тоді дозволь у тебе переспати.
Бо справи в мене, бачиш, невеселі,
Та й без грошей не вмостишся в готелі.—
Погасли в друга очі темно-сірі:

— На жаль, якраз... ремонт в моїй квартирі.
Ще й у дружини... серце дуже хворе.
У тебе горе!

І у мене горе!

Але махни на горе капелюхом...

Ну, будь здоров!

Держись!

Не падай духом!

І тут в якомусь гнівному натхненні

Я вийняв гроші з власної кишені

І, як бувало, в борг а чи на згадку,

Даю й кажу: — Бери мою десятку.

Бо, слава богу, добра і єдина

Живе і здоровствує моя дружина.

І теща — чепуруха чорноброва —

І лагідна у мене,

І здорова. —

Друг розгубився і скривився гірко:

— Це що ж виходить?

— Дружби перевірка.

Та не горюй і не шкреби за вухом,

Рулюй,

Хитруй

І, той... не падай духом!

Так народилась тема фейлетона.

Я часом зустрічаю Ларіона,

Але ні в спеку,

Ні в грозу,
Ні в хугу
Він не спішить... мою розвіять тугу.

Ах, Ларіоне, ти забув тоді,
Що друзі пізнаються у біді.

ЧУДАСІЯ ЗЕЛЕНОГО ЗМІЯ

Де за селом Барвінники
Шумить веселий гай,
Зайшли два іменинники
У «Голубий Дунай».

Буфетниця старається,
Всміхається вона:
«Гуляй, коли гуляється,
І вихиляй до дна!»

— Сьогодні п'єм за гроші ми,
Щоб звеселити плоть...
— Дві пляшки вже спустошили,
А зовсім не берють!

Мотор мій не заводиться,
Чому — не доберу.
Святая богородиця,
Як видно, я помру!

Тому й рішив я з Петею —
З напарником моїм, —
Що треба випить третюю
Квадратно-гніздовим.

— Ех, пляшечки-канашечки,
Спокусниці мої!
— Виводять пісню пташечки,
Щебечуть солов'ї.

— Їм теж немає спокою —
Літай або співай...

— Сто-о-їть го-ра ви-со-ка-я,
А під го-ро-ю гай!

До гаю річка тулиться,
Блищить, неначе скло...

— Підем, Павло, на вулицю
Бо зовсім розвезло!

— Ох, розвезло!.. Трапляється.
Хильнув не ти один,
Вся вулиця хитається,
І похилився тин.

Блакитною чумаркою
Укрила ніч ставок,
І місяць перед хмаркою
Бере під козирок.

— Ми теж... накозирялися!
Ми теж... — гу-гу в намул!
— Ку-ди ж це ми втас-ка-ли-ся?!
— Ря-туй-те!
— Ка-ра-ул!

В болоті іменинники
Горлають як воли...
Аж от прийшли дружинники,
Взяли і повели.

Про те,
Про се,
Що де ще є,
Шумить на греблі млин,
А дома жінка з тещею
Готують макогін.

У НАШОМУ ДВОРІ

У нашому дворі живе людей багато.
Одні працюють,
А для інших свято,
Не день,
Не тиждень,
Свято цілий вік!
І кожен з них
Ледарювати звик.

Для них качає воду водогін.
Для них пшеницю сіє селянин.
Для них вугілля добува шахтар,
І навіть бджоли
Їм несуть нектар.

Для них зіткали біле полотно.
Для них тече сметана і вино.
Для них асфальтом вистелили путь...
А що ж вони в державний кіш дають?

Чи, може, ними саджені сади?
Чи піднято хоч пригорщу руди?
Чи в дитсадочку зварено обід?..
До цього не причетний дармоїд!

Давно пора нам виявить, збагнуть,
З яких джерел ці ледарі живуть.
З яких лабазів

І з яких контор?..
Хай відповідь товариш прокурор:
Чи зручно нам до світлої мети
З такими... подорожніми іти?

ХАМУЛО

Коли усе у присмерках заснуло,
Над кручею сидів з Галиною Хамуло
І водограєм романтичних слів
Він умовляв,
Благав
І шепотів:
— Для тебе я і в радості, і в горі
Готовий знять усі небесні зорі!
Драбину золоту поставлю (якщо треба)
І на руках тебе я понесу на небо.
Там ти почувеш місячну сьюту
І, як супутниця, рвонешся на орбіту.

Коли ж тобі набридне там кружляти,
Я принесу для тебе оберемок м'яти,
Петунії,
Тюльпани
І левкої,
Щоб ти жила в щасливому покої...
Я буду шанувать мою подругу любу,
Куплю тобі із чорнобурок шубу,
Модельні сандалети,
Креп-жоржети...
Й возитиму тебе до оперети.

А літом —
Боже ж мій!..
Чи в Гаграх, чи то в Сочі

Тебе ласкава хвиля залоскоче!
А потім — парус, мов крило лелеки,
І в ресторані свіжі чебуреки!..

Так до одруження
Казав Хамуло Галі.
А далі?
Далі — інший бік медалі.

— Чого це ти, вгодована, здорова,
Весь день лежиш, як та ряба корова?!
Хіба тобі немає в хаті діла?
Сьогодні знову... суп не досолила, —
Та ще й гарячий,
Як його студити?
Диви на неї: знов купила квіти!
Тобі лише — розтринькувати гроші,
А от в майстерню не здала галоші...
Я не піду в кіно,
Сама дивись картину,
А я з газетою полежу і спочину.
Що-о-о!
А яке твоє свиняче діло?
Твоя любов мені осточортіла!
Плював я на природу,
Вроду,
Згоду...
Пора вже готуватись до розводу.

І поки це казав Хамуло Галі,
У Галі серце
Стислось від печалі;
Та не заплакала,
Не кинулась благати...
Взяла своє пальто
І тихо вийшла з хати.

Кінчаючи оцю гірку баладу,
Дівчатам деяким
Я хочу дати пораду:
Голубоньки,
Ні в квітні,
Ні в іюлі
Не довіряйтесь пошляку Хамулі.

ДОРОГА КЛЕПКА

Оглянувши клепки на складі як слід,
Керуючий базою охнув і зблід...
Ще перевірів,
І знову дарма:
Одної звичайної клепки нема!

Без клепки
Не зробиш ні діжку, ні чан,
А це означає —
Не виконать план,
Тоді як «Главтара», знервована вкрай,
Нагадує:
«Діжки по плану давай!»

Зненацька потрапивши в явний просак,
Керуючий звівся, мов оклику знак,
І тут же, щоб марно не гаяти час,
Покликав помбуха і видав наказ:
«Знайти і приставить за всяку ціну
Дубову загублену клепку одну».

Кирило Свиридович — спритний помбух,
Негайно привів канцелярію в рух.
І всі цифроводи
Аврально взялись
Загублену клепку
Розшукувать скрізь...

І навіть веселий дебелий касир —
І той аж по вуха заліз у папір.

За вікнами
Світлий і сонячний день,
За вікнами
Зелень і злива пісень,
За вікнами
Птиці вітають весну!
А люди,
Зібравшись в контору одну,
Ворушать прошиті шпагатом «Діла»...
До чого та клепка людей довела!

Проходять години,
Минає три дні.
Помбух, наче тріска, горить у вогні.
Зачах,
Занедужав,
Зловісно притих,
І вся бухгалтерія збилася з ніг.

Та от
В боротьбі за державне добро
Помбух з'ясував,
Що в артілі «Цebro»
Якийсь референт, без достатніх підстав,
Означену клепку чомусь приховав.

Розкривши таку непривабливу суть,
Помбух намагається
Клепку вернуть,
Він пише листи,
Знов нагадує він,
В чеканні проходить багато годин...

А що ж референт?
Референт Черногав
Мовчить, наче в рот запіканки набрав.
Ну що з ним робити?
Хоч смійся,
Хоч плач.
З пустими руками вернувся «штовхач».
І знову — мовчання,
І знову — дарма,
Ні клепки,
Ні слуху
Ні духу
Нема!
Списавши паперу не менше як пуд,
Помбух мотивовано скаржитися в суд.

Тепер
Перевіривши позову зміст,
До суду з'являється бравий юрист —
Той самий, що з бази одержувать звик
Зарплату за клепаний, гострий язик...
І от, посуваючи свідків вперед,
Юрист уже креше, мов той кулемет.
Удар за ударом,
І знову удар,
Записувать ледве встига секретар.
І вже, приголомшений градом цитат,
Противник безладно відходить назад:
— Мене ви зламали в нерівнім бою
І я повертаю вам клепку свою!

Хтось може сказати, не діждавшись кінця:
— Багато щось коштує клепка оця!.. —
І справді,
Якщо говорить без прикрас,

Подекуди є ще службисти у нас.
Що коштом держави
За всяку ціну
Шукають загублену клепку одну.

ПРОДАВАЛА
БАБА...

Продавала баба
На міських базарі
Гусаків і гусок,
Зв'язаних по парі.

А гусак чубатий,
Зв'язаний ще з ночі,
В кошику окремо
Навіть не гелгоче.

— Чом гусак без пари? —
Хтось почав питати.
Баба йому й каже:
— Він ще не ж о н а т и й!

БЛИЗНЮКИ

Є етажерка у Оверка,
На ній багато добрих книг,
Проте дубова етажерка
Не стала мудрою від них.

Але й Оверко не читає
І не збирається читать,
Тому питання виникає,
Яке нелегко розв'язать:

Як відрізнити,
Де Оверко,
А де дубова етажерка?

ГАРНА ДІВКА-ЧОРНОБРИВКА

У дівчини Васиlines
Чорні очі, як тернини.
Чорні очі, брови чорні —
Блискавиці неповторні.

Як, було, моргне бровою,
Біжать хлопці чередою
І товчуться біля тину,
Розважають Васиlines.

Той несе пакет великий,
Той — на шпильках черевики,
А Тимоха Перегуда
Притаскав конфет півпуда.

І уже музика грає,
Бубон скаче, вибиває;
Танці, жарти, співомовки
І усе для чорнобровки.

А проте, усім на диво,
Василина вередлива,
Кавалерів бракувала,
Наче карти тасувала.

Той — низенький, той — високий,
Той — рудий, той кривобокий...

Що ж до бідного Тимохи:
Пришелелуватий трохи.

Головна ж була причина,
Що лукава Василина
Все чекала, виглядала
Молодого генерала.

Та на дівку генерали
Щось уваги не звертали.
Хлопці ж довго не журились
І на інших поженились.

Той узяв собі доярку,
Той — свинарку-куховарку,
А один женився нині
На Галині-героїні.

І лишилась Василина
Одинока, як лозина, —
Не співає, не моргає...
Чорта лисого чекає.

БЕРЕЗНЕВІ ТОСТИ

У с м і ш к а

Жінок працьовитих
Радянського краю
Я в день березневий
Сердечно вітаю.
За ваше здоров'я
Святково і просто
Дозвольте підняти
Веселого тоста!

Нехай на степу,
На заводі і дома
До вас не приходять
Зажура і втома.
І хай для людського,
Громадського блага
Оточують вас
І любов, і повага.

Ще хочу я
Славним жінкам побажати
Затишної, світлої,
Мирної хати.
Щоб радо
Зі школи верталися дітки,
Приносячи тільки
Хороші відмітки.

До речі,
Оскільки дали мені слово,
Давайте
Міськраду просить терміново:
Закрити
«Питейно-закусочні точки»
Й натомість відкрити
Дитячі садочки!

Як добре, коли
(І не тільки на свято)
З букетом додому
З'являється тато!
Для цього і квітне
В щасливу годину
Багато конвалій,
Багато жасмину.

Ще мусять подумать
Мужчини жонаті,
Що можна зробити
Самому у хаті.
Ну, скажем,
Йдучи у кіно чи на гулі
Помити підлогу
І навіть... каструлі!

Я хочу, щоб жінку
Завжди шанували,
Щоб місце в трамваї
Для неї звільняли...
Для цього не треба
Читати трактати,
Не треба
І рицарський орден вручати.

Це ж наші дружини,
Сестрички і мами
Все людство підносять
Своїми руками.
Вони і в бою,
І в труді — героїчні,
І навіть літають
В простори космічні.

...За наших жінок,
Їхню працю і славу,
За матір Вітчизну
Радянську державу
Давайте ж піднімем
Святково і просто
Сердечного тоста,
Веселого тоста!

КОСАРСЬКА НАУКА

У с м і ш к а

Над лугом, над річкою небо безкрає,
А лугом онук-дипломант походжає;
Приїхав одвідать рідню,
Як належить.
І дуже уважно й захоплено стежить,
Як в діда обличчя росою іскриться,
Як сяє й шугає коса-блискавиця,
Як буйними хвилями хиляться трави...
І просить навчити косарської справи.
Ласкаво поглянув старий на онука:
— Премудра ця штука —
Косарська наука!
З косою найкраще виходити вранці,
Тримать її треба, як дівчину в танці.
Вона ж вередливою буде спочатку...
А ти не здавайся,
Натискуй на п'ятку.
Упрієш — скидай вишиванку сорочку,
Та боже храни, не шукай холодочку!
Посилуй свою парубочу напругу
І з нею іди по квітучому лугу.
Похекаєш так до десятого поту
І зразу напишеш дипломну роботу.
А може, й поему зримуєш для друку
Про всіх косарів,
Про косарську науку.
Звичайно, косить — це не лагодить вірші.

Тут і темпи, і плани,
І розмахи ширші,
Степи неозорі,
Природа миліша,
І жайворон в небі,
І сонячна тиша...
А щоб не забув ти моєї науки,
Давай посміхнемся й потиснемо руки.

Дивлюсь я на хлопця,
Дивлюся на діда:
Які ж вони гарні! Аж в серці завида!
До них відчуваю високу любов я —
Уклін і пошана!
Косіть на здоров'я!

Щасливий — хто має до праці охоту,
Як дід, що так любить косарську роботу.

КРИНИЦІ-СЕСТРИЦІ

Багато літ
В степу, немов сестриці,
Рядком стоять звичайні дві криниці.
Одна із них — мурована на диво!
Що не кажи, з усіх боків красива.
Навколо неї верби і тополі,
І є завжди води у ній доволі.
Та хоч красива зовні та криниця,
Вода її... для вжитку не годиться.
А хто, бува,
Загляне в горловину,
Побачить павука і павутину...

Криничка ж друга —
Копанка у глеї.
А довга стежка тягнеться до неї.
Не тільки стежка,
А й пряма дорога,
Хоч показного тут нема нічого.
Чому ж тоді щодня
І звідусюди
До неї ходять роботящі люди?
І навіть в кожній хаті і садибі
Їй кажуть всі з пошаною:
— Спасибі! —

Та все тому, що в спеку і в негоду
Вона дає свою хорошу воду.

Тут ми знаходим істину цікаву:
Не показна краса —
Душа рішає справу.

ПРИПОВІДКИ ТА ЗАМІТКИ

* * *

Для всіх людей
Є вічні заповіді;
І перший з них:
Завжди д о б р о творити.

* * *

Усе в житті
З малого виростає,
З краплини
Починається б е з к р а є.

* * *

І мислі, і слова
Являють справжнє диво,
Коли звучать
Розумно і красиво.

* * *

Великі люди
Всі діла хороші
Робили не для себе,
Не за гроші.

* * *

Всі модерністи,
Абстракціоністи
Абстрактного борщу
Чомусь не хочуть їсти.

* * *

Не забувай
І умножай сьогодні
Все, що зробили
Предки благородні.

* * *

Бджолу і муху
Не здружить ніколи...
Не терплять ледарів
Робочі бджоли.

* * *

Ти часто хвалиш
Ягоду тутешню...
Візьми і посади
Хоча б одну черешню.

* * *

Критикувала солов'я
Ворона,
Що ніби він
Співає монотонно.

* * *

Як падають дуби,
Тремтять і стогнуть віти;
Як рушиться сім'я,
Журливо плачуть діти.

* * *

Не журавлем
Принаджує криничка,
А тим, що в ній
Хороша є водичка.

* * *

Коли на серці
Сумніви і туга,
Тоді найлегше
Перевіриш друга.

* * *

Старих батьків
Не виганяють з хати,
Бо діти можуть
«Досвід» перейняти.

* * *

Ні гроші,
Ні посада, ні машина
Змінити не можуть
Душу міщанина.

* * *

І мислить важко,
І робити важко,
Коли в руках
З зеленим змієм пляшка.

* * *

«Така-сяка
Сусідчина Орися!»
А ти на себе
Краще подивися.

* * *

Шукаючи
Недоліків причину,
Не забувай
Згадать про дисципліну.

* * *

На голові
Кудельки модні, хитрі,
А в голові
Гуляють буйні вітри.

* * *

Не можу я
Позбутися тривоги,
Що хтось візьме
Й свині причепить роги.

* * *

Прекрасно діють
Роботящі руки,
Де розум
Не цурається науки.

* * *

Нема ставка —
Скачи хоч гопки, дибки,
А у болоті
Не наловиш рибки.

* * *

Все добре
(Згідно інвентарним книгам)
А реманент?
Давно лежить під снігом.

* * *

У нього совість
Чиста і сумлінна...
А хабарі
Бере його дружина.

* * *

В житті бувають
Ями і загати.
Тому не треба
Носа задирати.

* * *

Сектанти сіють
Словеса смиренні
І очищають
Дурникам кишені.

* * *

Коли до бога
Придивитись строго,
То стане ясно,
Що немає бога.

* * *

Запам'ятай
Одну пораду щирю:
Не створюй ідола,
Не кланяйся кумиру.

* * *

Коли б не руки
Трудові могучі,
Всю б землю вкрили
Будяки колючі.

* * *

Лакеї зуть
Капіталізм «народним»;
Від цього
Не полегшало голодним.

* * *

Біда, де пишуть
Для людей закони
Рокфеллери,
Дюпони і Міллони!

* * *

Ніхто й ніщо,
А тільки Серп і Молот
Поборють кривду,
Темряву і голод!

СМІХОМОВКИ
ПІД БАЯН
ПРО ЗЛОЯКІСНИЙ
БУР'ЯН

* * *

Щоб було в нас більше толку,
Ми виходим на прополку.
Є у нас робочий план:
Сміхом нищити бур'ян.

* * *

Поки спав наш голова,
Не дрімав бур'ян-трава.
Так що зараз із трави
Вже не видно й голови.

* * *

Розповів старий Мефодій,
Що заліз на ферму злодій.
Переспав — і на світанку
Вкрав у сторожа берданку.

* * *

Щоб урізати фонд зарплати,
Скоротить рішили штати.
Скоротили! Кра-со-та!
Дві собаки і kota.

* * *

Петя вчивсь на агронома.
Петі видали диплома.
І знайшлась посада Петі:
Торгувать вином в буфеті.

* * *

Баба знахарка-шептуха
Виганяла злого духа.
Баба ладаном кадила
Поки хату не спалила.

* * *

Тьотя Мотя свій товар
Часто возить на базар.
І за це їй кум Терень
Пише повний трудовень.

* * *

Доручили ревізору
Перевірити комору.
Третій день ота комора
Напуває ревізора.

* * *

Є у нас одна корова —
І здорова, і зразкова.
Їй і сіно, і макуха...
Звуть корову Показуха.

* * *

Заявив Петро Хомич,
Що хабар — недобра річ.
З того дня бере Хомич
Тільки добрий могорич.

* * *

Третій рік ідуть дебати:
Як ставок побудувати?
Щоб ставок і рибу мати,
Треба в руки взять лопати.

* * *

Трьох синів зросила мати.
Трьом сиnam зліпила хати.
А сама, стара, бідує,
У чужих людей ночує.

* * *

Ларіон на зборах клявся,
Пить горілку зарікався,
Слово держить Ларіон:
П'є кефір і... самогон.

* * *

Там, де є кормів запаси,
Там є масло і ковбаси.
Де ж приписки пахнуть лаком,
Там велика... дуля з маком.

* * *

Вів товариш суперечку,
Що не треба сіяць гречку,
Розбирається товариш,
Тільки каші з ним не звариш.

* * *

Якщо ми когось черкнули,
А можливо, й ковірнули,
Так на те й критичний сміх —
Профілактика для всіх!

ІДЕ І ПОСМІХАЄТЬСЯ
ВЕСНА,
ХОЧ ЗЛОВНІ ІСКРИ
СІЄ САТАНА

ІДЕ ВЕСНА!

Крутими верховинами,
Барвистими долинами,
Лугами,
Сінокосами,
Гаями стоголосими,
Степами,
Перелогами,
Широкими дорогами
Барвінками уквітчана,
Піснями закосичена,
Гучна,
Ясна,
Красна
І д е в е с н а !

— Ну як? — питаю діда я,
Що пасікою відає.
Старенький посміхається:
— Та все як помагається:
Підводиться,
Будується,
Співається,
Танцюється!..
З врожайми,
З надоями
Вже стали ми Героями!

Село (таке вже правило)
Дві пасіки поставило,
Йде школи побудова
(Вона двоповерхова).
Машинами (не чалими!)
Дві греблі збудували ми.
Два сади розцвіло...
Росте нове село!
Життя!
Воно не гається,
Подвоїтись старається.
Мав я онука Стасика,
А зараз ще й Тарасика.
Питають, як приїду:
«Війни не буде, діду?»
«Навіщо ж нам вона?»
І д е в е с н а!

Весна не тільки в кліматі.
Життя не можна стримати.
Воно не обривається,
Квітує,
Розвивається.
Це мусять знать сенатори —
Парламентські оратори.
Це мусять знать і шпейделі,
Нові, сучасні кейтелі
І всякі їхні прісні —
Недобитки зловісні,
Що тільки й марять війнами
Тотальними,
Розбійними,
Що мутять світ похмурою
Брехнею,
Авантюрою.

Ми радим
Не чіпати
Сусідової хати.
Якщо ж полізуть зграями,
Усім нашпейделяємо!
Така в нас борозна...
І д е в е с н а!

Весна проходить зливою
Над нивою щасливою,
Зеленою,
Строкатою,
Дарує радість ратаю
І лине понад селами:
— Тепер у курсі дела ми!
В труді не захитаємось,
Прилюдно позмагаємось
Врожайми багатими
З Сполученими Штатами. —
Тож недарма лунає
З Камчатки до Дунаю,
Від Балтики до Терека:
— Давай дружить, Америко!
Давай програму щиру
Борні за справу миру,
Розумного,
Найкращого
Для людства для трудящого.
Земля ж у нас — одна,
І сонце,
І в е с н а!

Могутніми громадами,
Ударними бригадами,
Кипить,

Вирує річкою,
Новою п'ятирічкою,
Незборена,
Пригожа,
Сама на пісню схожа,
Гучна,
Ясна,
Красна
І д е в е с н а !

СВИНЯ НА ПАСІЦІ

Одна Свиня тевтонської породи
Жить не могла,
Щоб не накоїть шкоди.
Її тупе, задиркувате рило
Давним-давно усім осточортіло...
І навіть Ліга Хрюківна казала,
Що ще такого свинства не було.
Проте ні дрюк,
Ні замашний батіг
Оту Свиню приборкати не міг.
І у добрі сусідському щодня
Завзято копирсалася Свиня.

У Мотовилихи, нечиста сила,
Весь холодець і всі пампушки з'їла,
У бідної старенької Оксани
Цілу макітру свіжої сметани.
А на городі у Панька Недолі
Зосталась лиш ботва від бараболі.

І це за день.
Та де там? За годину!
Гуляє свинство, як нема припину.
Та якось,
З'ївши у сусідки гуску,
Свиня шукала
Меду на закуску.

Її неначе вітром понесло
На пасіку,
В долину,
За село,
Де дружні бджоли починали діло...
І раптом — тріск!
І раптом — хиже рило
Через пролом продерлося вперед,
Звалило вулик і пірнуло в мед.

Від напасті,
Від горя та біди
Не розлетілись бджоли хто куди.
За роєм рій знялись золотокрилі
І на Свиню-агресора насіли.
Свиня хвостом куценьким
Верть!
І круть!
Та бджоли їй проходу не дають,
Вона назад,
Уже тікати хоче,
Та бджоли жалять
І шпигають в очі...
За кожний вулик
І за кожний колос
Аж тут Свині
Скрутилось
І змолось.
Змолось так,
Що скоро край дороги
Свиня-агресор протягнула ноги.

Ворожі дипломати і солдати
Про цю Свиню повинні пам'ятати!

ТОДІ, ЯК ДОВБНЯ ЗАЦВІТЕ

В монополістів є доктрина,
На ній диявола печать:
«Поставить людство на коліна,
І грабувать, і катувать!»

Жадоба їх трясе, мов трясця.
Та людство вже тепер не те...
Спинить прогрес, можливо, вдасться
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Сенатор Джексон виступає
Сьогодні в ролі сатани.
Він повернути закликає
Часи холодної війни.
Щоб чесні люди не братались,
Він їх з лиця землі змете,
Тоді, коли воскресне Даллес,
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Щодня «освічені» холопи
На чужедальній стороні
Із горла «Вільної Європи»
Пускають гейзери брехні.
Ох і стараються паскуди
Підсунуть вариво густе!

Та брехунам повірять люди
Тоді,
Як довбня зацвіте.

А хто це сіє недовіру
І в той же час, як плутосвіт,
Урвати хоче шмат Сибіру,
А заодно й Далекий Схід?
Маньяк, одначе, забуває,
Що можна виконать оте
Тоді, як свисне рак в Дунаї,
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Переполох зчинився в НАТО.
А в чому справа? В чому суть?
Пального в НАТО малувато,
Араби нафти не дають.
Вже дехто й ноги посилає,
Погрози пише... а проте
Арабів все це залякає
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Грошей зібравши по торбинці,
На спис приладивши матню,
Ще блудять світом чухраїнці,
Ведуть на смітнику гризню.
І чортзна-що вони тлумачать
В жовто-блакитнім вар'єте!
Але Дніпро вони побачать
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Ясновельможні феодали
Схиляють в спогадах лоби:
Як їх з колоній виганяли
Віками гноблені раби.
Назад пани пролізти пнуться.
Та це вже — марення пусте...
Вони в колонії вернуться
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Монополістам на догоду
Землі своєї вороги
Кують чилійському народу
Старого рабства ланцюги.
Горили хочуть погасити
Свободи сонце золоте!..
Та їм удасться це зробити
Тоді,
Як довбня зацвіте.

Приносить людству стільки шкоди
Безумство виродків лихих.
Пора, щоб з'єднані народи
Шугнули довбнею по них!

МІСТЕР БРІК

Ви не знаєте містера Бріка?
О, цей містер —
Фігура велика.
Він давно багатіє невпинно
І в сенаті поважна людина.

Все підкорене містеру Бріку,
Все він робить спокійно без крику,
Делікатно,
І навіть ласкаво,
І вперед просувається справа.

Але що ж то за справа цікава?
Чи підтримує справу держава?
Може, містер
Впливовий,
Завзятий,
На Міссурі буде загати,

Щоб пустить на плантації воду,
Світло дати трудовому народу?
Може, робить усе
Для освіти,
Щоб зростали щасливими діти?

Чи шукає і створює ліки,
Щоб здоровими стали каліки?

Адже — сила в такої персоні
А до того іще і мільйони!

Та, на жаль,
В діловитого Бріка
Вкоренилася манія дика:
Тільки там ця істота щаслива,
Де неправда,
Війна
І нажива.

Всі заводи його
Щогодини
Випускають гармати і міни.
А гармати?
На те і гармати,
Щоб в людей безневинних стріляти.

І коли забажається Бріку
Десь війну розпалити велику,
Щоб на золото
Зброю збувати,
Допоможуть йому дипломати.

Ген по морю,
Лазурному морю,
Та й назустріч жахливому горю
Пароплав білим лебедем лине...
Й раптом
Гримає бріківська міна.

Крик дітей і дорослих в каютах,
Білий лебідь схиляється круто,
Заривається носом у воду...
Отаке й не привидиться зроду!

Все безодня вкриває пітьмою,
Тільки чайки летять над водою,
Та далеко
Здіймається пика
Діловитого містера Бріка.

Біля річки,
В зеленій долині,
Танки лізуть в болото, мов свині.
А слідом,
Невідомі солдати,
А по них артилерія гатить!

Все змішалось,
Тріщить і скрегоче,
Від людей залишається клоччя,
Не витримують розум і нерви...
Та підходять,
Підходять резерви,

Щоб віддати до останнього силу
І звалитися в братську могилу.
За яку ж божевільну ідею
Знов гармати ревуть над землею?
І у відповідь зводиться пика
Ненаситного містера Бріка.

Але Брік з філантропами в згоді.
Він готує на власнім заводі
Штучні щелепи,
Очі
І ноги
Для прямої й кривої дороги.

Якщо воїну вирвало очі,
Брік дає йому очі охоче,

Целулоїдні й навіть з агату
За не дуже підвищену плату.
Правда,
Очі нічого не бачать,
Та зате — і ніколи не плачуть!

Ще клієнт завітає убогий,
Треба певного розміру ноги.
Заплати по долару за пару
І розмашисто йди по бульвару.
Ну і ноги!
Цілком безмозольні,
Хоч танцюй,
Хоч спускайся у штольні!

Може, хтось
Не погодиться з нами,
Хай прогляне нью-йоркські реклами.
А тим часом робота велика
Не спиняється в містера Бріка.

Всі заводи
Працюють в три зміни,
Випускаючи бомби і міни.
У конвейєрів темпи шалені,
І лягають прибутки в кишені.

Каже людям засмучена мати:
«Не повинні гармати стріляти.
Он під кленами бавляться діти,
Їм не бомби потрібні, а квіти.

Дитсадочки,
Палаці,
«Артеки»
І мандрівки в країни далекі.

А для клятого містера Бріка
Х а й з н а й д е т ь с я г і л ь с т а
о с и к а!»

ЗА СТИНОЮ ВІКОВОЮ

Болить моє серце, коли я читаю,
Що терплять сьогодні трудящі Китаю.
Там «кормчий» (на суші) глаголить і пише,
Що люди голодні завжди здоровіші,
Що можна робочим лиш інколи їсти...
Про це і трезвонять усі маоїсти,
Мовляв, замість їжі, лягаючи спати,
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

А поруч живуть товстосуми-магнати,
Що мають до послуг фамільні палати.
У них з керівництвом сердечні стосунки,
А в банках незаймані власні рахунки.
Вони набивають кишені, утроби
І вдячно вклоняються культу особи.
А в кого немає ні тину, ні хати,—
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

В Китаї заповнила пресу облуда.
«Увага! Сенсація! Трапилось чудо:
Сліпий чоловік до цитат приторкнувся —
І навіть не зчувся, як зір повернувся!»
Виходить, що згідно подібного факту,
Цитатами можна знімати катаракту!
Не треба науку Філатова знати...
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

Щодня розпинається «Женьмінь жібао»,
Що правда і право на прапорі Мао.
Що сам він, як сонце, сіяє над світом
(І потай шукає контакт з Уолл-стрітом!).
А хто виявляє йому недовіру,
Того хунвейбіни — під гостру сокиру,
Ще й будуть над ним супостати горлати:
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

Гримить революція досить бравурно —
І нищить культуру, хоч зветься «культурна».
Нацьковує кормчий на дружби основи
Тупий шовінізм, і лунають промови:
— Не треба Толстого!
— Не треба Шекспіра!
На пушкінській бюсті петля бузувіра...
На тумбах, на стінах аж виють плакати:
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

За хліб і за сіль та за щедру натуру,
За кров, що лилась на полях Порт-Артуру,
Без глузду і честі верховна підлота
В обличчя братерства жбурляє болото.
Невже ж це під дубом криловська тварина?!
І в хаосі зводиться тінь Чжан Цзо-ліна;
Стріляють в людей автомати-солдати...
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

Були у Китаю значні перемоги —
Та збили його демагоги з дороги,
Хотіли «скачками» усіх обігнати
І домни ліпили до кожної хати.
Хотіли сектанти з своєї закути,
Лукаючи «Гоп!», в авантюру стрибнути.
А вийшло? Тепер от і мусять кричати:
Ч и т а й т е п р е м у д р о г о М а о ц и т а т и !

НА ТЕХАСЬКІЙ ТРАСІ

Мальовничі краєвиди
Обступили трасу,
А по ній в машині їде
Містер Сміт з Техасу.

В бізнесмена настрої добрий,
Все «о'кей!» у нього.
Мов доларами за обрій
Шелестить дорога.

І жене по ній шалено
Сміт свою машину:
А під задом бізнесмена
Ящик героїну.

Героїн! В притонах світу
Крам цей безакцизно
Вже приніс лихому Сміту
Тисяч сто... (приблизно).

А що гинуть навіть діти
Від лихого зілля,
Знають сміти-єзуїти,
Знає камарилья.

Так за морем-океаном
Верховодить люто
Бог, що зветься чистоганом —
Золота отрута.

Але раптом — стоп! Зупинка!
Магістраль закрита...
І стара техаська жінка
Підійшла до Сміта.

Зупинилась. Поклонилась.
І рече техаска:
— Не відмовте, ваша милість,
Підвезіть, будь ласка.

Сміт кивнув на крісло поруч,
Набакирив шляпу.
Саме тут шлагбаум вгору
Витяг довгу лапу.

Знову ранчо, білі хати,
Шлях з гори на гірку.
І чомусь почав питати
Містер пасажирку:

Чи хороші урожаї
На полях округи?
І чи правда, що гуляють
Всякі тут злодюги?

Баба глянула на Сміта
І про все, що знала,
Коротенько й діловито
Містеру сказала:

— Досить хліба та бавовни
Родить нива рідна.
Що ж до гангстерів, шановний,
Їх у нас не видно.

Сміт оскалив зуби-ікли,
Зуби золотії:
— А куди ж, — питає, — зникли
Вражі лиходії?

Адже ж в їхніх трестах — сила,
Зброя, капітали!
Може, їх переловили,
У В'єтнамі погнали?

— Ні, — стара відповідає, —
Вільні вражі зграї:
Хто пішов у бізнесмени,
Хто — у поліцаї.

Там вони вже офіційно
Вершать гірше лихо...
Так що в нас тепер спокійно,
Слава богу, тихо.

Сміт скрививсь не дуже мило
І замовк не в дусі...
Видно, пана оглушила
Відповідь бабусі.

НАША ПРАВДА ОЧІ КОЛЕ!

Коли радісно у нас,
Коли свято в нашій хаті,
По ефіру раз у раз
Линуть брехні біснуваті.
Та поглянь на власний дім
З того світу, Форрестолі;
Послідовникам твоїм
Н а ш а п р а в д а о ч і к о л е !

Від Амуру по Дунай,
Від артілі до артілі
Котить хвилі урожай
Колосисті буйні хвилі.
Сяють скирти цілини.
В кавунах кубанське поле...
І нервуються пани—
Н а ш а п р а в д а о ч і к о л е !

Не заради похвали,
А як мирний прояв сили,
Наші лицарі-орли
Перші в Космос полетіли.
З того дня у паліїв
Все єство трясеться кволе,
Дехто навіть очманів —
Н а ш а п р а в д а о ч і к о л е !

Монополій королі
Не приховують тривогу,
Що голодним на землі
Ми даємо допомогу.
Скаче Голда в Вашингтон,
Наче перекотиполе...
Хижакам через кордон
Н а ш а п р а в д а о ч і к о л е!

На Дніпрі, на Ангари
По гудках, по серця зову
Молоді каменярі
Вершать ленінську будову.
Слава й честь твоїм рукам,
Героїчний комсомоле!
Недаремно ворогам
Н а ш а п р а в д а о ч і к о л е!

Правді цій нема кінця.
Правда має душу щиру
І веде людські серця
До братерства, дружби й миру,

Хай же людям-трударям
Сяє сонце ясноче!
Хай запеклим паліям
Н а ш а п р а в д а о ч і к о л е!

СЛОН ТА УДАВ

Це не така вже й сива давнина:
Удав замислив проковтнуть Слона.
То був скажений живоглот Удав.
А Слон про вражі наміри не знав.
Тим часом Змій
Уже й намітив строк,
Коли він зробить свій страшний стрибок,
Оглушить,
Звалить Велетня на твердь
І над життям
Поставить люту смерть.
Стрибок!
Удав накинувся на Слона
І почалась нечувана війна.
Схопились рано-вранці вороги,
Аж чорний вихор знявся навкруги,
Земля здригнулась,
Похитнувся ліс...
На три петлі Удав Слона затис...
І дехто вже казав, пророкував,
Що подолає Велетня Удав.
Та звівся Слон на весь могутній зріст,
Схопив Удава хоботом за хвіст
І так почав об землю ним гатить,
Об віковічні стовбури трощить,
Що від Удава
(Через день чи два)
Лишилась тільки мертва голова.

Вінчає притчу
Пам'ятний рядок.
В рядку — лихим агресорам урок.
І хай святиться істина ясна:
Удав не може проковтнуть Слона!

СВОБОДА — НА ОПТИЧНОМУ ПРИЦІЛІ!

За океаном не виходить з моди
Кричать, що є в Америці свободи:
Свобода винахідництва і праці,
Свобода корпорацій, спекуляцій,
Ще й гарантують полісмени-боби
Свободу, недоторканність особи...
А Лютер Кінг лежить в могилі?
Свобода —
На оптичному прицілі!

Які багатства у свої палати
Нагарбали мільярдери-магнати!
А поруч — безробіття і трущоби,
Великі злидні і страшні хвороби...
Так, може, є в Америці свобода
Забрать усе, що вкрали у народа?
Скривили рот «скажені» тупорилі...
Свобода —
На оптичному прицілі!

Писав художник добрі акварелі —
Квітучі кручі, мальовничі скелі,
Бурхливу ніагару демонстрацій,
Людей зневірених на біржі праці,
Дітей голодних, кинутих в підвали...
Але картин пани не купували.
Прийшлося писати абстрактні викрутаси,

І долари посипалися в каси.
Свобода творчості? В якому стилі?
Свобода —
На оптичному прицілі!

Республіка Лінкольна й Джона Ріда
В полоні у расизму — геноциду.
На вулиці прилюдно і старанно
Лінчує негра банда ку-клукс-клану.
Свистять, лютують нагаї-гадюки...
І не покорчить бузувірам руки!
Тому, що негри поки що безсилі...
Свобода —
На оптичному прицілі!

В Америці говориться не даром,
Що навіть сонце може стать товаром.
Все продається, як хазяйське мило:
І честь, і совість, і жіноче тіло,
Брехня і слава в стоязикій пресі
І навіть зручне крісло... у конгресі.
Ну, а свобода? Що ви, друзі милі!
Свобода —
На оптичному прицілі!

Свобода за далеким океаном
Розтоптана цинічним чистоганом.
Єднає мир свої ряди могутні,
А що провадять мільйонери-трутні?
В'єтнамську бойню, силу для насильства...
Така свобода «вільного суспільства»...
А справжня, що живе у добрім ділі,
Свобода —
На оптичному прицілі!

Я вам кажу про це не випадково,
І хай іде моє правдиве слово
В залиту кров'ю і слізьми дорогу
І піднімає між людьми тривогу:
Щоб не була на нашім білім світі,
На всьому світі, в сяйнім первоцвіті,
Де голуби літають сизокрилі,
Свобода —
На оптичному прицілі!

ЧЕРВОНИЙ ОГНЕЦВІТ

Бувальщина

На сінокосі біля ставу,
Де в'ється шлях до Кучурган,
Одну бувальщину цікаву
Розповідав мені чабан.

Вже над густим колоссям жита
Молодика підвівся ріг,
А сивий дід, чабан Микита,
Скінчити розповідь не міг.

Вона тяглась, неначе казка,
Немов із люльки сизий дим...
Якщо бажаєте, будь ласка,
Про це я зараз розповім.

«На широкому роздоллі,
В царстві злиднів і неволі,
В землю, змучену давно,
Впала іскра, мов зерно.

Незгасима,
Промениста,
Як сльоза,
Як правда чиста...
Й, хоч була вона мала,
Спалахнула, розцвіла.

А з тієї іскри швидко
Піднялась над полем квітка,
Дивна квітка,
Ясен-світ,
Полум'яний о г н е ц в і т.

І такий він був могутий,
Що осяяв темні тучі,
Гори,
Прірви
І лани
Світлом вічної весни.

Як дійшов же промінь в гromі
Та й до панських економій,
На чотири сторони
Почали тікати пани.

І уже прибігли бистро
Всі урядники,
Міністри,
Захребетна вража знать
До царя рапортувати.

— Ка-ла-вур!!!
Лиха біда нам:
За ковиль-терновим ланом,
В чистім полі
Щось росте
І, як видно,
Не просте.

Так росте,
Що аж земля вся
На всі боки розійшлася,

Ані взять,
Ні підступить,
Під ногами степ горить!

— Звідкіля ж отее зілля? —
Цар схопився на похмілля.
Й, сотворивши хресний жест,
Сів писати маніфест:

«У годину смути-скрути
Мусять завтра в степ прибути
Поліцаїв ескадрон,
Пуришкевич і Гапон...»

В чистім полі, напідпитку,
Взявся цар за чудо-квітку,
Смикнув — раз,
Напнувся — два...
Це тобі не трин-трава!

А як гримнуло навколо,
Крякнув, охнув цар Микола:
— Лихо, — каже, — нам тепер!
Гепнув,
Репнув
Та й помер.

Видно, дурню «самодержцю»
О г н е ц в і т був гірше перцю;
Недаремно в землю вгруз
Коронований гарбуз!

Загорлав тоді промови
Ванька-встанька Тимчасовий,
Став Керенський гуртувать
Хрестоносну білу рать.

На тривожні зови-крики
Зразу ж вискочив Денікін,
Мов той дурень з конопель,
Тільки вдягнений в шинель.
А за ним,
У повній згоді,
Зграї всяких «благородій»:
Сам Колчак
І заодно
Скоропадський і Махно.

Вкупі з ними
Врангель бравий,
Пан Пілсудський із Варшави,
Гінденбург,
Мусьє Бріан,
Ще й Петлюра-отаман.

Та нехай трясє їх трясця,
Бо згадати всіх не вдасться...
А Денікін їм рече:
— Мала куча, дайте ще!

Словом,
Збіглися відкрито
Вороги до о г н е ц в і т у:
— Вся Антанта на межі!
Господи, допоможи!

— Святий боже,
Святий, крепкий!
— Цар не мав одної клепки,
І тому
В тривожний час
Заступись хоч ти за нас.

— Дай нам
Поміч невеличку,
Ми ж тобі поставим свічку
Висотою аж до хмар...
Підсоби, небесний цар!

Саме в цю тривожну пору
Причвалали через гору
На новий квітучий лан
Містер Черчілль
І Морган.

Підморгнув Морган лукаво:
— Вері гуд — військова справа!
Вам кредит,
А нам процент...
Джентльмен, уан момент!..

— Гей, хто з нами,
Озовися!
По ранжиру становися!
Розщитайся з краю в край,
Починай і налягай!

Ухватила за Моргана
Біла зграя окаянна,
Стовбовий вельможний рід,
А Морган — за о г н е ц в і т.

В чистім полі
Від натуги
Засопіли всі бандюги,
Й так надулися пани,
Що аж тріснули штани.

— Еге-ге, — Денікін каже, —
Розрослося зілля враже!
Лопнув, бачите, очкур...
Об'являю перекур.

Та спочить не довелося,
Поле полум'ям взялося,
Громом грянуло здаля,
Аж здригнулася земля...

Перелякані магнати
Стали задом рачкувати
Й опинились в грізний час,
Де Макар телят не пас.

Словом, вийшла посіпакам
Величезна дуля з маком.
Дулі,
Гулі
І синці —
От що трапилось в кінці.

Так,
Тікаючи із дому,
Десь на смітнику чужому
Успокоїлись давно
І Денікін,
І Махно.

А за ними
Через море
Покотились кривда, горе,
Й гнівно кинув їм услід
Блискавиці о г н е ц в і т.

Кинув світло він багряне
За далекі океани,
Світло вічної весни,
Щоб повидохли пани.

Та на цьому вража сила
О г н е ц в і т не залишила.
Об'явився в листопад
Потайний очковий гад.

Злий, мов пристав або соцький,
З трясовини виліз Троцький,
Скликав зграю посіпак
І сказав приблизно так:

— Помиляєтесь, панове,
Що коріння тут здорове.
Не зляка воно мене,
Я все бачу крізь пенсне.

Хай жар-цвіт палає, квітне,
Я підлізу непомітно,
Все рознюхаю вниз,
Корінь сам перегризу.

Став на пузі Троцький лізти
Й «перманентно» корінь гризти —
Примірявся с'як і так
І потрапив на шипак.

Озирнувся,
Глянув скося,
А в самого — бульба з носа!
Ухопив портфель скоріш
Та й потюпав у Париж.

Все це вплинуло шаленно
На джентльмена Чемберлена.
Став він думать
І гадать,
Обер-зłodія шукать.

Передумав теє, сеє,
Та й поплентався на Шпрее.
Там він Гітлера зустрів
Й сам його настрополив.

— Ти, — сказав він, — хвацький фюрер,
Любиш всякі авантюри...
Отже, ти валяй на Схід,
Вирви з корнем о г н е ц в і т.

Сторгувались, покумались...
— Дейчланд, Дейчланд, юбер алес!
Згоден я на все тепер...
Дайте вашу лапу, сер!
Або вирву,
Або — в прірву,
Ставка йде на козир чирву.
Я зроблю усе для вас.
Донерветер!
Вас іст дас?!

І, подібний чорній бурі,
Зашумів єфрейтор-фюрер,
Повалив стовпи застав,
До жар-цвіту прискакав.

Ухватився,
Тягне,
Смиче,

Аж скривилося обличчя,
Розпоровся геть мундир,
Сам надувся, як пузир.
— Що за чудо?
Дивно все це! —
Гітлер хекає, трясеться
І пускає навздогін
Три депеші у Берлін.
Діло йде, мовляв, блискуче,
Але...
Хай приїде дуче,
Всі на «Г»
Й всі еСеС —
Геббельс,
Герінг,
Гімmlер,
Гесс...

Ще й та звістка не остигла,
Гоп-компанія прибігла.
Блискавичний був галоп,
Притаскавсь і Ріббентроп.
Ухватилися бродяги:
Геббельс
Герінга — за краги,
Герінг
Гімmlера — за фрак,
Гімmlер
Гесса — за кушак...

Але Гітлер як не брався,
О г н е ц в і т не піддавався...
Знов напнулись вороги,
Аж зігнулись в три дуги.

— Тю на тебе! — каже Гітлер,—
Я хитаюся од вітру,
Як отой будяк, полин...
Ррро-зій-дись на п'ять хвилин!
Треба діло це здалека
Розжувать і розкумекать:
Що воно,
І в чому суть,
І куди його тягнуть?

Чи то вліво,
Чи то вправо,
Чи то бігти до канави?
Бо і в мене до півдня
Може тріснути матня.

Дійсно,
Згряя хоч велика,
Та велика й заковика.
А до справжніх заковик
Гітлер ще тоді не звик.

Це тобі не у Парижі,
Де Лаваль чобоття лиже
Під фанфарне тру-ля-ля...
Зовсім інша тут земля!

Крикнув Гітлер:
— З фатерланду
Я вже всіх забрав у банду!
Отже, дуче, спробуй ти
Десь резервів нашкребти.
Хай не ловить Франко блохи,
А позичить війська трохи...
— Добре, фіурер, приведу
На налигачі орду!

Стали кликати на підмогу
Жучку-сучку клишоногу,
Коли — гульк! —
Біжать згори
Не одна,
А цілих три.
Словом, Гітлер в мить зловісну
Тільки тьякнув,
Тільки свиснув, —
Сателіти тут як тут:
— Шнель нах Остен!
Бліц капут!

Ухопились, повні злості,
Хто за що, бо всі безхвості,
Хто за верх, а хто за спід,
Всі гуртом за о г н е ц в і т.

Маннергейм
За Антонеску,
Антонеску —
За Балбеску,
Геббельс,
Герінг,
Гімлер,
Гесс
І, нарешті,
Гітлер-пес.

Знов тріщать мундири, фраки,
Тягнуть,
Смичуть, як собаки,
Ще й гукає Ріббентроп:
— Гей, цабе,
Гаття
І цоб!

Щоб ви, — каже, — поздыхали
За два тижні до навали!
Антонеску, не хвищай,
Вкупі з нами налягай!

Не крути хвостом,
Не дригай,
Це тобі не мамалига
На банкеті в короля...
Бач, яка отут земля!

Хай ослабла наша купа,
Хай нам крутить коло пупа,
Хвилюватися не слід,
Треба вирвать о г н е ц в і т!
На цім слові
Гітлер клятий
Раз у раз почав гикати:
— Щоб не гаять, — каже, — час,
Звіть бандерівців до нас.

Хай рослину цю ворожу
Якось вирвать допоможуть...
Обіцяю дати їм в строк
Три макітри галушок,
Три відра спотикачу!
Й самогону досхочу!

Та не вийшло враже діло.
Грізна хмара
Степ укрила,
Громом грянуло здаля,
Ходуном пішла земля.
А як банду незабаром
О г н е ц в і т обсипав жаром
Та ще й стало припікати,

Гітлер кинувся тікати.
Не до жиру,
Буť би живу,
Коли б'ють
І в хвіст,
І в гриву,
Коли гулі і синці,
Ще й аркан-петля в кінці.

Довелось летіть фашисту
Через ниву колосисту
В темну прірву,
Навпростець,
Де чекав його к і н е ц ь!»

Скільки раз
В минулі роки
На Радянський край широкий
Лізла всяка сарана,
Але де ж тепер вона?

Де фашисти,
Де бріани?
Білі,
Жовті отамани,
Титуловані пани?
Щезли в безвісті вони.
І тепер
Щодня над світом
Сходить сонце о г н е ц в і т о м .
Кличе гноблених в похід
Наш червоний о г н е ц в і т .

Не вдалося
І не вдасться
Світоч миру,

Дружби,
Щастя
Погасить лихим панам...

Наша справа,
Наша слава —
Наша Ленінська держава
Буде жить на радість нам
І на заздрість ворогам!

У СНІП ТУГИЙ
БУВАЛЬЩИНИ ЗБЕРУ
І ХАЙ ПОСЛУЖАТЬ
ПРАВДІ І ДОБРУ

В СНИГОВИЦЮ

Що вам розказати,
Діти мої милі,
Чи про білий парус
На високій хвилі,

Чи про чудо-юдо
В морі під водою,
Чи про гай-діброву
З бабою-ягою?

Може, розказати
Про події давні,
Як спускався Байда
В чорноморські плавні?

Як горів Очаків
І в неділю рано
Скинув Байда з кручі
Вражого султана?

Ходить ще в народі
Стародавня казка
Про лихого пана
І Сашка-підпаска;

Про жорстоку Кривду
І квітучу гілку,
Бузинову гілку,
Сховану сопілку...

Як отого хлопця
Гайдуки ловили,
Як за ним вставали
Степові могили.

Як урятувався
Він за перелазом...
Все вам розповім я,
Тільки іншим разом.

Бо сьогодні, діти,
Маю я нагоду
Розказать вам справжню
І смішну пригоду.

Та чи всі зібрались
До моєї хати?
Всі.
Тоді вже й можна
Казку починати.

*

Як в степу крутилась
Біла сніговиця,
Вийшла в чисте поле
Капосна лисиця.

Вийшла на дорогу,
Підвелася дибки:

«Де б мені дістати
На сніданок рибки?»

Та щоб мати рибку,
Хоч би й невеличку,
Треба лізти в воду,
У холодну річку...

Потім доведеться
Бігти по морозу
Навпрошки від кручі
Аж до верболозу...

Бігти по морозу,
Сніговим заносом? —
Капосна лисиця
Покрутила носом. - -

Та невже ж сьогодні
Й поживитись ніде?!»
Коли раптом чує:
Щось рипить і їде.

«Може, це рибалка
Із села Розмаї,
У якого жінка
Добрі кури має?»

Придивилась краще:
«Єй-бо, дід Микита!
Волохата шапка,
Ще й дірява свита...»

Холод пробирає
Діда у свитині,
Й мерехтить на вусах
Іскорками іній...

— Та зате у санях
Карасі хоросі,—
Буде бабі юшка,
Будуть бабі гроші!

А за тії гроші
Чоботи й спідниця... —
«Це ще ми побачим»,—
Думає лисиця.

Глянула наліво,
Зиркнула направо —
Й поперек дороги
Витяглась, лукава.

Ані пари з рота,
Ані кліпне оком,
Нібито і справді
Здохла ненароком.

А Микита їде,
Їде, поганяє:
— Гайда, вороненькі,
Гайда, підпряжная!

Бач, яка негода,
Клята завірюха
Лізе тобі в очі,
Затуляє вуха.

Стрімголов несеться
З лугу, з оболоні... —
Раптом захропіли
Й зупинились коні.

Дивиться Микита:
«Щось незрозуміло:
Чи воно — лисиця,
Чи нечиста сила?

Зовсім нерухоме,
Не пищить, не свище...»
Підійшов рибалка
До лисиці ближче.

— Ти диви!..
Для жінки —
Комір непоганий! —
Взяв за хвіст лисицю
Та й поклав у сани.—

Ну, поїдем далі
По сніжку-пороші,
Буде бабі радість,
Будуть бабі гроші!

А мені наливка,
Сало й паляниця...
— Це ми ще побачим! —
Хмикнула лисиця.—

Я б сама те сало
З апетитом з'їла... —
Тут уже лисиця
Очі розтулила.

Заметіль ще дужче
В полі за горою
Сіє-посіває
Білою крупною.

Дідові у спину
Дме несамовито...
— Ач як розходилась! —
Лається Микита. —

Добре, що на річку
Іздив недарма я...
Гайда, вороненькі!
Гайда, підпряжня!

Дід Микита їде,
Коні поганяє,
А в задку лисиця
Рибку викидає.

Скоро тої риби
Наче й не бувало,
І сама лисиця
Пропадом пропала.

Та невже пропала
За кущами в лузі?
Почекайте трохи,
Почекайте, друзі.

Он сади і хати
Видно під горою,
Й хлопчакки худобу
Гонять з водопою.

Ось уже й тополя
На краю болота,
І сердита баба
Вийшла за ворота:

— Де це ти так довго,
Діду, забарився?
Вдосвіта про тебе
Сон мені приснився.

Нібито у полі
Я тебе шукала
І хвостом лисичим
Сльози витирала. —

Зазираюла в сани
І спитала строго: —
Що ж це ти додому
Не привіз нічого?

— Як же так «нічого»?! —
Каже дід Микита. —
Карасі у санях,
Ще й лисиця вбита!

Оглянувсь рибалка —
Й моторошно стало:
— Чи ти знаєш, бабо,
Все лисиця вкрала!

— Та яка лисиця?
— Та ота, котора
Курку зозулясту
З'їла позавчора!

Їхав я на санях
З луку, з оболоні... —
Охнула тут баба
Й сплеснула в долоні,

Стала біля тину
Й мало що не плаче:
— Та куди ж дивився
Ти, старий козаче?

— Звісно, на дорогу... —
Дід промимрив тихо. —
А воно іззаду
Причепилось лихо...

Тільки не хвилюйся,
Заспокойся, мила, —
Ну, пропала риба...
Скільки того діла?!

Кинь журбу, та й годі,
Під лиху годину.
Може, ту лисицю
Я іще зустріну...

Вже тоді для неї
Буде справжня втіха! —
Сів Микита в сани
Та й назад поїхав.

Повезло Микиті
Вдруге, як і вперше,
Карасів налізло
Майже повні верші.

Плещуться,
Тріпочуть,
Жваві та хороші,
Вибрав їх рибалка
Й висипав у кошик.

Потім чистим снігом
Довго тер долоні,
Крякнув, сів у сани,
Та й гукнув на коні.

Їде дід Микита —
Веселенький з виду,
Та чомусь у санях
Не сидиться діду.

Він з-під шапки пильно
Поле оглядає,
А воно — в заметах,
Тихе і безкрає.

Наче все заснуло
Після сніговиці.
Хоч би десь мисливець
Гахнув із рушниці.

Хоч би в небо знявся
Дим на видноколі...
Тільки білі іскри
Блимають у полі.

Тільки білі іскри
Й небеса бездонні...
Раптом захропіли
Й зупинились коні.

Дивиться Микита:
Що воно за чудо?
Прямо на дорозі
Вивернулась груда!

Та чому це груди
Має тут з'явиться?
Придивився добре,
А воно — лисиця.

Ані пари з рота,
Ані кліпне оком,
Нібито, сердешна,
Здохла ненароком.

— Щось воно не тее... —
Дід насупив брови
Й витягнув з-під себе
Пужално тернове.

На лиці майнула
Посмішка сердита...
— А можливо, й тее!.. —
Каже дід Микита. —

Видно, доконала
Пройду завірюха... —
Та й узяв лисицю
За обидва вуха.

Намотав на руку
Хвіст її пухнастий
І тоді вже каже:
— Ну, кумасю,
Здрастуй!

Що це ти куняєш,
Наче ночі мало?
Розказала б краще,
Як ти рибу вкрала!

Може, ти для мене
Й потанцюєш трохи,
Як почну я з тебе
Вибивати блохи?!

Та не тільки блохи,
А й повадки хитрі... —
Пужално тернове
Свиснуло в повітрі. —

Пужално тернове —
Це тобі не цяця. —
Кавкнула лисиця
І давай пручаться.

А старий шмагає,
Наче ріже скибу:
— Це тобі за курку!..
Це тобі за рибу!..

А оце за півня,
Що торік украла!..
Як же ж моя баба
Гірко горювала...

Скільки того півня
Згадувала Ганна...
Ах ти ж, проклятуща!
Ах ти, окаянна!!

Я тебе, хапуго,
Ще не так притисну... —
Та якраз на цьому
Хвіст в лисиці тріснув.

— Тьху! —
Сказав Микита.—
Знов мені невдача!
Ач як по заметах
Скільки духу скаче.

Хоч би зупинилась
Чи то обернулась,—
Догадалась, видно,
Як хвоста позбулась.

Ще, гляди, в канаві
Скрутить собі шию...
Повернись, кумасю,
Я хвоста пришию!

Го-го-го!
Чи чуєш?
Га-га-га! —
Та де там!
Мов стріла, лисиця
Зникла за заметом.

Взяв хвоста Микита
Й витіпав старанно:
— Повезу додому:
Хай побачить Ганна!

Може, він в хазяйстві
Бабі пригодиться,
Порошню змітати
З припічка, з полиці.

З припічка, з полиці,
З скрині на ослоні...
Сів старий у сани,
Та й гукнув на коні:

— Гайда, вороненькі,
По сніжку-пороші,
Є у нас і рибка,
І пісні хороші!

«Ой не шуми, луже,
Зелений байраче...»
Та цікаво глянуть,
Де лисиця скаче.

Але все укрило
Млою сніговою,
Й незабаром сани
Зникли за горою...

А в той час
У лісі,
На сосні високій,
Затріщали хором
Голосні сороки:

— Чи ви чули?
Гляньте!
— Скре-ке-ке,
Дивіться!
Ходить по діброві
Без хвоста лисиця!

— Все оцупком крутить!
— Непристойно просто!
— То була — красуня,
А тепер — безхвоста!..

— Кажуть, що сьогодні
Дід Микита зранку
Влаштував кумасі
Добру прочуханку!

Угощав лисичку,
Частував сестричку,
Щоб забула звичку
Жити на дурничку.

Як же буде далі
Жити пройда куца? --
І ведмідь регоче,
І зайці сміються.

Та не то сміються --
Покотом лягають,
Скільки того сміху --
Ні кінця,
Ні краю.

— Почекайте, друзі,
Галас ні до чого, —
Обізвався ворон
З дуба вікового. —

Що хвоста немає —
Не таке вже й лихо, —
Можна причепити
З очерету віхоть!

Та не в цьому справа
І не в цьому сила:
Кррра-ще б ти, кра-су-не,
Крра-сти не ходила!

Пам'ятай, що кажуть
Працьовиті люди:
Хто живе нечесно,
Горе тому буде!

От і все.
На згадку
Вам весела казка,
А мені?
Будь ласка,
Хоч бубликів в'язка.

ІВАНОВІ КАВУНИ

*Присвячую моїй старенькій
матері С. Г. Гуцан-Іванович.*

А в т о р,

I

Біля моря,
Край затоки,
Де вкривали степ широкий
Ковила,
Буркун,
Катран,
Жив давно дідусь Іван.

Не було у того діда
Ані брата,
Ні сусіда,
Тільки степ,
Куди не кинь,
Та солом'яний курінь.

Правда,
Мав Іван дружину —
Хвору бабу Василину.
Мав іще козу руду
Та із ясеня дуду.
Як, бувало, дід заграє,
Степ навколо завмирає.
Не шелесне море трав...
Так старий чудово грав!
Та дуда
Не часто грала,

Бо в степу дозвілля мало:
Роботящий дід Іван
Щовесни садив баштан.

Прикладаючи уміння
До землі
І до насіння,
По-хазяйському,
Як слід,
Працював невтомний дід.

І росли
На тім баштані
Теплим сонцем осіянні
Подарунки цілини —
Кращі в світі кавуни.

Хто хоч раз, було, одвіда
На баштані того діда,
Припадав до кавунів,
Вихваляв
І знову їв.
Через те
Я не беруся
Описать того дідуся
До пуття
І до ладу...
Краще приклад наведу.

Якось влітку
До баштана
Біс приніс одного пана.
На баштан поглянув пан
І велів спинить ридван.

Був живіт у того пана
Наче діжка,
Наче ванна.
— Хочу, — каже, — кавуна,
Заплачу за все сповна.

А Іван йому ласкаво:
— Торгувать — не наша справа;
Ось тобі
Козацький ніж —
Вибирай,
Сідай
І їж.

В гаманець сховавши гроші,
Вибрав пан
Кавун хороший,
Нахилився, щоб узять,
І...
Не зміг його піднять.

— Ого-го! — сказав вельможа, —
Я піднять його не можу,
Але жаль кавун лишить... —
І почав його котить.
Пан сопе
І ледве дише.
Умостив кавун зручніше
І, неначе сатана,
Сам припав до кавуна.

Уминає,
Примовляє:
— Матір божа пресвятая!

Скільки я на світі жив,
А такого
Ще не їв.

Але що там матір божа!
Тільки з'їв кавун вельможа,
Так роздувсь його живіт,
Що злякався навіть дід.
— Що таке?! — Іван питає.
Пана зовсім розпирає —
Вже тріщить на нім очкур...
Раптом
Грякнуло — гур-гур!!!

Так рвонуло,
Як з гармати,
Аж луна пішла гасати
По яругах,
По ланах,
І зігнув старого жах.

Дід упав
І встать не може.
Але де подівсь вельможа?
Розірвавсь на клапті пан,
Залишивсь
Один жупан.

Видно,
Гість ум'яв немало,
Коли гостя розірвало...
Розірвало,
Рознесло,
Тільки в полі загуло.

Так тобі і треба, враже!
Але...
Що урядник скаже?
Візьме діда, бузувір,
Та й потягне у Сибір.

II

Сів старий і зажурився...
А тим часом
День скінчився.
В терниках заплакав сич,
Засвітила зорі ніч.

Ніч,
Люблю твій присмерк синій
На великій Україні,
Коли вся природа спить,
Лиш на греблі
Млин шумить.

Коли соняшники в полі,
Розкриваючи поволі
Золотий,
Медовий цвіт,
Повертаються на схід.

Повертаються зненацька,
Наче армія козацька,
Що прийшла з війни на Січ...
Соловейко,
Верби,
Ніч.

В ніч оту
Іван горбатий
Покректав
І став куняти.
Спав не спав,
А так — дрімав,
Потім голову підняв.

І привиділось Івану:
Щось полізло по баштану
Прямо з гудини в полин...
Й спалахнув кавун один.

— Що ж це, справді, означає? —
Сам себе Іван питає. —
Хоч би місяць вийшов з хмар...
А кавун горить, як жар.

Може, в небі вража сила
Цей кавун кудись котила
І жбурнула з висоти?
Треба ближче підійти.

Взяв баштанник з переляку
Неабияку ломаку —
Саме ту, що замашна,
Та й пішов до кавуна.

Подивився
Зверху, збоку:
Чудо вигналось нівроку!
Дід його торкнув у бік,
А кавун від нього — скік!

— Подожди! — баштанник каже. —
Дай тебе пошупать, враже.
Чи достиг,
Чи не достиг? —
А кавун ще далі — плиг!

Підстрибнув
І покотився...
Дід вже бігти заморився.
Вже не чує власних ніг,
А кавун?
Все — плиг
Та й — плиг!

Поки обрій не зайнявся,
По степу Іван ганявся.
Та, нарешті,
Між кущів
Диво дивнее зловив.

З переляку дід трясеться,
А кавун?
Тріщить
І рветься.
Норовить втекти кавун...
І сказав старий горбун:

— Подожди, собачий сину!
Не пручайся,
Лізь в торбину! —
...І уже у сяйві дня
Дід вернувсь
До куреня.
Жар-кавун дістав з торбини
Та й гукнув до Василини:
— Кинь, стара, збирати хмиз,
Глянь, що я тобі приніс!

Причвалала баба хвора,
Подивилась
І говорить:
— Бігав ти недаром ніч,
Цей кавун —
Чудова річ!

Він,
Як сонце, променистий...
Дай мені... шматочок з'їсти,
Може, видужаю я...
Решта скибок вся твоя.

А Іван на теє слово:
— Будь, голубонько, здорова,
Їж хоч десять кавунів,
Я ж
Для тебе їх садив.

Та лиш баба
Скибку з'їла,
Розцвіла,
Помолоділа,
На вустах — рожевий цвіт...
— Що це значить? — крикнув дід. —
Глянь на себе, Василю,
Ти розквітла, мов калина,
Як в далекий
Давній рік! —
Дід аж висунув язик.

— Ну, старий, — сказала дівка,
Славна дівка-чорнобривка, —
Грай веснянку на дуду,
Танцювати я піду.

А Іван стоїть в печалі:
— Як ми будем жити далі?
Я — старий,
Ти — молода...
Ой ти ж горе,
Ще й біда!
— Не біда, — красуня каже, —
Нас любов ще дужче зв'яже...
Ти сідай,
Кавун кінчай,
А насіння заховай.

Взявся дід
Кавун вмінати,
Й швидко горб почав зникати,
Появивсь русявий чуб,
Став Іван міцний, як дуб.

— От яка чудова зміна, —
Усміхнулась Василина, —
Ти не той,
І я не та —
Молоді прийшли літа!

Праця юних окрилила...
Та дізналась темна сила,
Що зійшла для них зоря...
І помчала до царя.

III

То не жайворонок зранку
Заспівав свою веснянку.
То
Заграв юнак Іван,
Аж завмер увесь баштан.

І пішла,
Пішла невпинно
Танцювати Василина,
Тільки виляски летять
Через річку,
Через гать.

— Підсипай, Іване, жару!
Я іще не так ударю!
Ой ти, ластівко-дуда,
Що нам горе,
Ще й біда!

Та біду
Не треба звати, —
Йде сама вона до хати.
Подивіться за курінь,
Звідкіля це
Чорна тінь?

Звідкіля вона взялася,
Чорним змієм простяглася
На баштані
З краю в край,
А за нею —
Поліцай.

Поліцай махнув рукою:
— Становись переді мною!
Височайший є указ:
До царя приставить вас.

— А яка тому причина, —
Запитала Василина, —
Що за гори,
За моря
Треба дибать до царя?

— В Петербург,
А не за море, —
Поліцай обом говорить, —
Цар бажає,
Щоб Іван
Для панів
Садив баштан.

Щоб набралось панство сили,
Щоб вельможі молоділи.
А іще:
Велять пани
Закувать вас
В кайдани.

— Кайдани? —
Іван аж скочив. —
Це для рук моїх робочих?
Не діждуться вороги,
Щоб носив я ланцюги!

Я тебе провчу, прибуду,
І служить панам не буду!
Ні царю,
Ані панам
Я насіння не віддам!
Хай повидихнуть магнати.
...Треба, жінко, нам... тікати,
Бо, гляди, ще доженуть... —
Став Іван
Збиратись в путь.

Взяв козу,
Дуду,
Торбину,
Взяв дружину Василицю,

Запалив курінь, курай
Та й подався
На Дунай.

*

Десь у скелях,
За лиманом,
Глечик, схований Іваном,
У якому він зарив
Зерна дивних кавунів.

Вже пройшло багато років,
Вже звільнився степ широкий
Від загарбників-панів...

Ген,
В степу лунає спів!
То зібралися юннати
Чудо-зерна відшукати.

В добру путь!
Щасливу путь!
Хай насіння те
Знайдуть!

Побажаймо ж дітям вдачі.
Батьківщина їм віддячить,
Коли виведуть вони
Чудодійні кавуни!

КОПАНІВСЬКИЙ ГЛЕК

Є ще люди,
Що й не ляжуть спать,
Якщо їм
Нема чого збрехать.
А мені
Не до душі брехня.
Правда — краще сонячного дня.

I

Якось,
Років тому... з п'ятдесят,
Об'явився в Копанях Кіндрат;
Мовчазний,
Кремезний,
Чорнобров,
Хлопець, як то кажуть,
Будь здоров.

Що його
І звідки привело
В степове, закинуте село?
Де до того він раніш блукав,
На селі тоді ніхто не знав.
Прийняла його одна вдова,
Й прізвисько дали йому
С о в а.

А чому Сова?
У тому й річ,
Що, як тільки наступала ніч,
В полі копанівському Кіндрат
Все шукав
Якийсь великий клад.

Люди гомоніли:
— Ну й дивак!
Перепорпав не один байрак,
А в порожній торбі —
Ні гроша.
Пропаде Кіндратова душа!
— Краще йшов би
Ковилу косить.
— Чи гуртом тягнуть рибальську сіть,
Чи на млин,
А чи до пана в сад... —
Та не слухав тих людей Кіндрат.
Вже на що
Хазяйчина дочка,
Галя кароока і гнучка,
Хоч і люба парубку була,
Вплинути на нього не могла.
— Ти не квапся, — говорив Кіндрат, —
Головне — знайти,
Здобути клад.
Я про нього мрію кожну мить.
Кожну мить
Душа моя горить!
В мареннях,
В пекельному вогні
Золото ввижається мені.
Як знайду я скарби —
Край нужді.

Ох, і заживемо ж ми тоді!
Ми влаштуємо
Для себе рай...
Тільки ти мені не заважай.

Хмурилось у дівчини чоло.
— Вийде з цього
Не добро, а зло... —
Парубок то гримав,
То мовчав.
Брав лопату
І в п'їт'ї зникав.

Так проходили,
Минали дні.
Десь лунали жарти і пісні,
Але їх не помічав Кіндрат —
Полонив його
Зловісний клад.

II

Якось...
Точно хочу вам сказати:
Місячної ночі,
В сіножать,
Натрудивши руки й попереки,
Виколав Кіндрат
Щербатий глек.

Був той глек
Привабливий на вид, —
Мов зелене листя, малахїт,
До грудей Кіндрат його притис,
Озирнувся —
І в село поніс.

А тоді
До нашого села
Стежка луговиною вела;
Кілометрів... так, щоб не збрехать,
Може, три,
А може, й повних п'ять.

...Йде Кіндрат.
І раптом приверзлось,
Що в пітьмі
За ним слідкує хтось,
Крадькома повзе у бур'янах...
Охопив Кіндрата лютий страх.
Бігти!
Але глек такий тяжкий,
Та ще й ноги плутає пирій.
А тим часом
З прірви, з терника,
Щось як зарегоче
І гука:
— Гей, козаче!
Повернись назад.
Поклади в глибоку яму клад.
Глек не твій,
Покинь його, покинь!
— Згинь, як тінь!
Анафема!
Амінь!

...За бугром
Рогатий місяць зник.
Обступив Кіндрата чагарник.
Ні назад пройти,
Ані вперед...
Щось рвонуло з голови кашкет.

Ухопило хлопця
За рукав,
Аж рукав чумарки затріщав.
Потім чобота стягло з ноги...
Лягнули над вухом батоги,
Вихор закрутився навкруги.
І шумить, гарчить,
Питає він:
— Що-о! Заплутався, собачий син?!
Ти давно чуже добро шукав,
І нарешті я тебе піймав!
— Господи!
Спаси й допоможи!
Не видать ні стежки, ні межі.
Пропаде козацька голова!.. —
І на землю
Поваливсь Сова.

Скільки він без пам'яті лежав?
Парубок не знав,
Не пам'ятав...
Місяць сіяв срібло на лани.
Голосно сюрчали цвіркуни.
Спало,
Снило
Степове село.
Начебто нічого й не було.
Лиш як взявся білим цвітом схід,
Як благословлялося на світ,
До світлиці
Через поле й сад
Ледь придибав
Змучений Кіндрат.
Двері зачинив на добрий гак,

Вийняв глечик з-під поли юнак,
Похитнувся,
Біля столу сів
Та й на руки голову схилив.
І тоді
В передранковій млі
Заспівали півні на селі.

III

Спить Кіндрат,
А чи дрімає так...
Раптом
Заскрипів на дверях гак.
Парубок здригнувся і поблід:
Увійшов до хати
Б і л и й д і д.
На Кіндрата глянув
І сказав:
— Нащо, друже, ти біду шукав?
Нащо глек оцей
Сюди приніс?
В ньому — кров людей
І море сліз.
В ньому —
Клята, золота змія.
Золота змія — то смерть твоя!
Може, все це
Я кажу дарма?
Може, в тебе
Совісті нема?
Чи душі,
А це — одне і те ж...
Пропадеш, Кіндрате! Пропадеш!

Отже,
Глека ти не відкривай,
Занеси назад і закопай.
Закопай
І назавжди забудь
Небезпечну ту й невірну путь.

— Що-о?! — до діда кинувся Кіндрат.—
Ти прийшов,
Щоб виманити клад.
Хочеш обдурити юнака,
Та у мене — ще міцна рука.
Вистачить і сили, і ума!..—

Глянув...
А старого вже нема.
Зник,
Розтанув білим димом дід,
Як благословилося на світ.
— Еге-ге, — сказав собі Кіндрат,—
Видно, тут —
Не дріб'язковий клад.
Нюхом чує вража сатана,
Що лежить
У глекові к а з н а!
Залякать хотів мене шахрай.
Напосівся:
Глек йому віддай!
А не знає,
Скільки всяких трав
Я на тих степах перетоптав.
Скільки я перегорнув землі
І які у мене мозолі!

...Глек відкрив
І ошалів Кіндрат:
Там на дні
Лежав о д и н дукат.

IV

Як же так?
Яка то сила зла
Так жорстоко хлопця підвела?
Не жалів себе ніколи він,
І за це —
Лише дукат о д и н?

Та на світі
Й не таке бува.
Золоту монету взяв Сова.
У вікно жбурнуть її хотів,
Але жадність
Подолала гнів.
Плюнув парубок
На власну тінь.
Коли чує:
В глечики дзінь, дзінь!

— Що таке? — прошепотів Кіндрат.
Глянув,
А на дні н о в и й дукат.
На дубовий стіл його поклав,
Раптом
Знову глек задзеленчав...
Так приємно мідь не задзвенить!
Аж Кіндрат
У захваті тремтить.

— Ти диви!
Який простий секрет:
Можна з глека натрусить монет!
Натрусити чималий клумак.
Став дукати витягати юнак.
Він тягає,
А вони... бринять.
Ах, яка Кіндрату благодать!

...За вікном —
Зелена далечінь,
А у хаті — дзінь!
І знову — дзінь!

За вікном —
Рясний, червоний мак,
А у хаті — бряк!
І знову — бряк!
За вікном —
Залитий сонцем сад,
А у хаті
Вже сопе Кіндрат.
І не може він себе спинить...
Золото дзвенить і мерехтить!
В ньому сила люта, не мала...
Тихо Галя в хату увійшла:
— Як ти, любий голубе, поблід!
І не снідав ти,
А вже ж — обід.
Цілу ніч сиділа я сама...
Боже ж мій, грошей у тебе тьма!
А у нас,
У нашому селі
Голодують сироти малі.
Може б, зараз ти пішов до них,

Може б, чимось ти їм допоміг?
Зглянься на дітей,
На їхній плач;
Ти ж тепер
На все село — багач!

На Галину визвіривсь Кіндрат:
— Я тим сиротам —
Ні брат,
Ні сват!
Хай ідуть... гриби збирати в гай.
Ти мені дітьми не заважай.
Відчепись від мене, відвернись!
Все само наладиться колись...
А до того —
Ні чужим, ні вам
Жодного дуката я не дам! —
З хати вивів дівчину юнак,
І на дверях знову
Клацнув гак.

V

Місяць проминув,
А потім — два.
Не виходив до людей Сова.
Здичавів, охляв
І занеміг...
Золото вже сипалось до ніг,
Падало зі столу, як вода,
А Кіндрат все в глечик загляда.
Заглядає і шепоче він:
— Ще дукатик витягну один!
Ще монету в купочку одну!

Потім кину,
Ляжу і засну.
Так засну,
Як зроду ще не спав!
Тільки... гроші, щоб ніхто не вкрав.

Але то були пусті слова.
Зупинитися не міг Сова.
Мерехтіло золото в очах,
Поки хлопець зовсім не зачах.

Жовтим листям віяв листопад,
За столом
Сидів сумний Кіндрат —
Догорав, неначе смолоскип...
Раптом
Двері потихеньку — рип!
І спокійний, лагідний на вид,
Увійшов у хату
Б і л и й д і д.
Теплу руку на плече поклав,
Кашлянув, подумав
І спитав:
— Чом сидиш зажурений отут?
Чом з презирством дивишся на труд?
На красу і степу, і дібров,
І на щирі Галину любов?
Ти життя на золото зміняв
І себе в болото затоптав!
Отже, хлопче, цур йому і пек!
Бідним людям подаруй цей глек, —
Адже ти
На золоті гниєш...
Пропадеш!
Кін-дра-те, про-па-деш!

Затрясла Кіндрата
Клята злість:
— Я тебе... уб'ю, проклятий гість!
Геть з очей!
Дияволова мразь! —
Раптом кров із горла полилась,
Руки хлопцю скорчило, звело,
Блиснув зір, немов холодне скло;
І в крові
Від голови до п'ят
На дукати поваливсь Кіндрат.
— Та-ак! — спокійно білий дід
сказав.—

Ти багатство мав,
Яке жадав,
Ти не міг насититись, черв'як!
А воно,
Бач, обернулось як?

Гість Кіндрату в очі зазирнув
Та й рукою на мерця махнув.
Вийшов з хати,
Потім із воріт
І розтанув білим димом дід.

На подвір'я вибігла вдова:
— Людоньки!
Помер Кіндрат Сова!
Господи!
Який страшний кінець:
В хаті —
Купа золота і мрець!

Люди збіглись:
— Що боно і як?! —
Ломом відірвали ржавий гак.

В хату увійшов коваль Хома:
— Ніякого злата тут нема!
Тут — гадюки,
Жаби,
Слимаки
Смокчуть кров у парубка з руки!
Витягай небіжчика на двір,
Та скликайте весь хрещений мир!

В ту годину,
Пам'ятну й сумну,
Хтось поклав Кіндрата у труну,
Глека примостив йому в ногах
І... загнав у домовину цвях.
Три карбованці дали попу,
Й похорон відбувся на степу.

Дивувались потім Копані:
На степу,
Від шляху в стороні,
Де Кіндрат зотлів уже давно,
Гинуло посіяне зерно.
Там,
Немов на згадку чи на зло,
Доброго нічого не росло.
Ні овес,
Ні жито,
Ні горох,
А лише густий чортополох.

*

От і вся бувальщина страшна,
Та навіщо згадана вона?
Нащо я про все це розповів?

Нагадати декому хотів:
Хоч Кіндрат з могили не встає,
Та подібні ще на світі є,
Що життя міняють на дукат
І лишають після себе чад,
Як отой зажерливий Кіндрат.

ВЕСНЯНОЧКА- ЛІСОВИЧКА

Знову діти біля хати
Просять казку розказати.
А яку? Про що?
Не знаю,
Хоч бувальщин торбу маю.

Та, щоб вибрать казку, діти,
Треба торбу потрусити.
Потрусити,
Пошукати
І тоді вже починати.

Але все це —
Зайва справа.
Є в нас казочка цікава
Про Веснянку невеличку,
Білоличку
Лісовичку.

Отже, зробим добру ласку
Та й почнемо нашу казку.

I

За високими горами,
За квітучими степами,
Біля гаю,
Як опеньки,
Баба й дід жили старенькі.

Вдвох вони біди зазнали.
Та найбільше горювали,
Що у хаті
Край долини
Не було у них дитини.

У людей
Дітей багато.
Всюди бігають малята,
А у них порожня хата,
Сумно в будень
І на свято.

Так воно старим судилось:
Щастя мимо прокотилось,
Обійшла садибу втіха.
Тихо,
Тихо,
Дуже тихо!

Через це була обида
На душі
У баби й діда.

Але в хаті
Ї коло хати
Треба якимось працювати.
Отже, баба рядна ткала,
Дід крутився теж немало:
То в гаю збирає бджоли,
То піде огляне поле,
То до річки,
То до луку,
Щоб пустить за вітром тугу.

Якось в лісі і на полі
 Тануть сніг почав поволі.
 Вже дерева оживились,
 Перші проліски з'явились.
 Розпустилась ясна квітка,
 А з тієї квітки швидко
 Там, де сонячна полянка,
 Вийшла дівчинка Веснянка.
 Отакенька,
 Невеличка,
 Русокоса Лісовичка.
 Кароока,
 Ясночола...
 Вийшла й глянула навколо.
 — Гей! А-у! — вона сказала. —
 Чом у лісі квітів мало?
 Вже ж немає Баби-Хуги,
 Утекла вона в яруги!
 За моря, за океани!
 Наступає день весняний!
 Сонце сяє з небозводу...
 Гей, усі до хороводу! —
 Як почули тее квіти,
 Стали всі вони радіти.
 Всі прибігли на полянку
 Привітать свою Веснянку:
 — Весняночка наша мила!
 Ти ж нам сонечко відкрила.
 Ти весела і ласкава...
 Весняночці нашій слава!

А тим часом, де яруга,
 Прокинулась Баба-Хуга.
 На мітлу вихрясту сіла,

Заревіла й полетіла.
— А, так ось які ви, квіти!
Бабу-Хугу хоронити?!
Я ще снігом пирхнуть мо-ж-жу!
Я усіх вас заморо-ж-жу!
З-за-мету усіх мітлою,
Не простою,
Сніговою!
Щоб з-замерз-ла вся округа!
От що значить — Баба-Хуга!

Що тут сталося в діброві!
Зникли квіти фіалкові...
І не видно
Край полянки
Русокосої Веснянки.

Через хаші і яруги,
Навпростець від Баби-Хуги
Стала дівчинка тікати
Аж до дідової хати.

Пробудився дід і слуха.
Знову крутить завірюха!
Ще й крізь вітер чуть, неначе
Під вікном дитина плаче.
Плаче жалібно і глухо...
Чи дитя,
Чи завірюха?
Але як в сувору пору
Забреде дитя до двору?
Приверзлося!
Та, одначе,
Знову хтось надворі плаче.
Треба вийти подивиться:
Чи дитя, чи сніговиця?

Зліз тихенько дід із печі,
Одягнув кожух на плечі
Та й за двері...
А надворі,
Як в розбурханому морі,
Невгамовні, очманілі
Білі хвилі заметілі
Мчать, регочуться єхидно...
Світу божого не видно!
По коліна сніжна піна,
А у ній стоїть дитина.

Кинувсь дід з порога рвучко:
— Звідки ти взялась, онучко?!—
А вона до нього личко:
— Я Веснянка-
Лісовичка.
У діброві народилась
І оце... сюди прибилась.

Далі дід не став питати,
Взяв на руки —
Та й до хати.
Як же баба їх зустріла!
— Ой, яка ж ти, внучко, мила!
Де тебе садить, приймати?
Що на стіл тобі подати?
Чи холодне,
Чи гаряче? —
А сама від щастя плаче.
Примовляла, частувала,
Спать на покуті поклала.
Вже й хуртеча вила слабо,
Та не спали дід і баба,
Все шептались, прислухались,
Веснянкою милувались.

З тої злої хуртовини,
З незабутньої години
Лісовичка ясновида
Стала жить у баби й діда.

Стала швидко розцвітати,
Розцвітати,
Підростати,
І скидалася в ту пору
На берізку білокору.
Та були ще в Лісовички
Дивний розум, добрі звички:
У світлиці й коло хати
Бабі й діду помагати.
Принесе води відерце —
Аж радіє в баби серце:
Запашна така вода та,
Як той терен,
Як та м'ята!
Не пили раніш такої
Із криниці лісової.

А вона під шум хуртечі
Вже виймає бублик з печі,
Пиріжки, рум'яні, повні,
Бабі й діду
По жаровні.
А козу подоїть рано, —
Молоко — сама сметана!

Та до всього дуже складно
Лісовичка ткала рядна.
На тих ряднах
Квітли в неї:

То барвінки, то лілеї,
То ромашки, то шипшина,
То червона жар-калина...
І настільки все красиво,
Що як глянуть —
Справжнє диво!
Кожна ниточка до діла...
Баба так робить не вмiла.

Настовбурчить дід волосся:
— Звідки все воно взялося?!
Не було муки ні жмені
Й раптом — бублики печені!
І рядно, немов картина...
От онучка! От дитина! —
Дід Веснянку вихваляє
Й третій бублик уминає.
Уминає.
Та чи вдасться
Довго втримать тее щастя?
Бо завжди йому на зміну
Чорт несе
Лиху годину.

Словом, скоро чи не скоро —
Застогнала баба хвора.
Простудилась, затрусилась...
Лісовичка сполошила.
У світлиці сум великий:
Де дістать зимою ліки?
Чим бабусю рятувати?
Одяглася, вийшла з хати,
Втерла сльози —
І за кошик,
Та й до лісу по поросі.

А у лісі після бурі
Всі дуби стоять похмурі.
Сосни з верху аж до низу
Опустили срібну ризу.
Все від снігу обважніло...
Біло, біло,
Ой, як біло!
Ні доріжки, ні прикмети.
Снігові страшні замети
Оповила тиша сонна...
Й раптом
Каркнула ворона:
— Кра-ще
З лісу йди, дівчисько!
Тут вовки
Кру-жля-ють близько.
Кру-то-схи-ли,
Небезпека,
Забрела ти вже далеко;
А до того ж,
Де яруга,
Притаїлась Баба-Хуга.
Тож вертай,
Тікай додому
По глухому бурелому!
— Геть! — сказала Лісовичка.—
Я піду туди, де річка,
На замерзлу луговину,
Там зберу суху малину,
Щоб одужала бабуся,
А вовків я не боюся.
Не боюся Баби-Хуги!
Хай виходить із яруги.

Тільки це вона сказала,
Баба-Хуга прискакала.
Заревіла,
Засвистіла,
Лісовичку снігом вкрила,
Намела намет високий
І шугнула в яр глибокий.
— Ой не можу!
Ха-ха-ха!
Жаль, не здерла кожуха!

Та лиш вихор вгомонився,
Хтось в снігу заворушився:
Появилась кожущанка,
А за нею і Веснянка,
Вся в пороші біла-біла;
Сніг швиденько обтрусила.
І пішла.
Все далі й далі,
Повна тихої печалі,
Через прірви і загати,
Тільки б ягоди дістати
З лугового понизов'я
Рідній бабі на здоров'я.
Та уже підступна втома,
Небезпечна, невідома,
Починає плутать ноги...
Сходить дівчина з дороги
І сідає відпочити
Під густим кущем рокити.
Сон змикає довгі вії,
Зникли болі і надії,
Тіло слабне і холодне.

Вже не крякає ворона,
Не лютує Баба-Хуга,

Спить засніжена округа,
Лиш в небесному просторі
Каганцями сяють зорі...
Й раптом чує —
Хтось говорить
(Може, зайчик,
Може, птичка?):
— Здрастуй, люба Лісовичко!
Що ж це ти на пень схилилась?
Чи в хуртечу заблудилась?
Ще сама замерзнеш в лісі,
Пробудися! Підведися!
Досить з тебе горя й муки,
Простягни до мене руки,
Та й підем за сині гори... —
Що це?
Хто це так говорить?
Хто сміється і шепоче?..
Підвела Веснянка очі:
Сяють з інею лілеї,
Й Дід Мороз іде до неї.
— Ой! — Весняночка гукнула. —
Я заснула і забула
Назбирать малини в кошик.
Треба бігти по пороші
Виганяти лихо з хати...
Де тут ягоди дістати?
— Тут, — сказав Мороз ласкаво. —
Добра, внучко, в тебе справа.
Ти якраз туди прибігла,
Де бува малина стигла.
Відійди лише від мене.... —
Хустку витягнув зелену,
Помахав над головою,
І...
Повіяло весною.

Землю сонечко пригріло,
Все в гаю загомонило,
Вкрились листям довгі віти,
Розцвіли пахучі квіти.
А минула ще хвилинка —
Появилася й малина,
Стигла,
Сиза,
Соковита,
Наче полум'ям налита.
— Ну, — Мороз промовив слово, —
Свіжа ягода готова.
Рви,
Труси, збирай, лебідко,
Тільки швидко,
Тільки швидко,
Бо ще буде хуртовина...
Ну й малина,
Жар-малина!
Вся обсипана росою
І не літом,
А зимою,
Не за сльози,
Не за гроші,
За твої діла хороші...
Глянь,
Вже ягід повний кошик!
Та в годину вечорову
Розійтись нам треба знову.
Тож гляди, тримайся сліду
І вклонися бабі й діду.
А як буде ще потреба,
Я тоді прийду до тебе.
Ще візьми оцей підпалок,
Та нарви пучок фіалок;
Поміж ними й сон-травичка...

Бережи їх, Лісовичко!
От і вся моя розмова.
Будь щаслива і здорова! —
Дід обняв Веснянку милу,
Вийняв раптом хустку білу,
Помахав над головою,
І повіяло зимою.
Цвіт обсипався барвистий,
Сніг пішов густий і чистий.
Гострий місяць глянув з висі,
Й стало тихо в темнім лісі.

V

А тим часом Лісовичка,
Русокоса, білоличка,
Незважаючи на втому,
Бігла з кошиком додому.
М'яко падав сніг пуховий,
Сумно десь гукали сови,
Віти дряпали колючі,
На путі здіймались кручі...
Але всі могутчі віти
Не могли її спинити.
Бо добру нема зупину
Ні в яку лиху годину.

Вже дорога стала краща.
Вже позаду темна хаща.
Вогник блимнув недалеко...
Ще одна струнка смерека
Та місток хиткий дощатий,
І... Веснянка біля хати.
Відчинила двері нишком
І завмерла перед ліжком.
Баба глянула й спитала:

— Де ти, ластівко, літала?
Час уже козу доїти...
Звідкіля у тебе квіти?
Звідкіля пучок фіалок,
І малина,
І підпалок?!

Стала баба серед хати
Дивні квіти розглядати,
Раз понюхала
Чи двічі —
Зарум'янилось обличчя,
Підвелася, як годиться,
Походила по світлиці
Та й до внучки каже слово:
— Ти дивися,
Я здорова!
Ці фіалки — справжнє чудо!
Де й поділася простуда. —
Запросила всіх до столу:
Діда,
Внучку ясночолу.
І сім'я в одну хвилину
З'їла геть усю малину
Ще й підпалка половину.
Дід підвівся й каже тихо:
— Чи не криється тут лихо,
Бо Мороз
Прийде й постука...
От яка виходить штука:
Забере Веснянку з хати,
Як тоді нам вікувати?

— Заспокойся, — баба каже, —
Що робити —
Час покаже.

Дід Мороз хоч лютий з виду,
Та старих не дасть в обиду.
Нащо нам пророкувати?
Краще будем спочивати. —
Чисту постіль постелила
І каганчик погасила.

І тоді в п'їтьмі раптово
Фіалково-фіалково
Стали сяять і світити
Лісові пахучі квіти.
І у сяйві тих фіалок
Ліг на стіл
Новий підпалок,
І з'явилась безпричинно
У полумиску
Малина.
Чи було це,
Чи приснилось?
Нерозгаданим лишилось.
Мирні люди мирно спали...
Тільки квіти не вгасали.

VI

Після тої чудо-ночі
Знову дні пішли робочі.
Баба вчила Лісовичку,
Як мережити спідничку,
Гаптувати,
Шить запаску,
І розказувала казку.
Розмовляла, вишивала...
Коли зирк —
Весна настала.
В чисте небо вийшло сонце,

Зазирнуло у віконце,
Посміхнулося в обличчя...
Всіх весна до себе кличе
На луги,
Городи,
Ниви
Готувать врожай щасливий,
Щоб життя цвіло усюди...
З добрим сонцем,
Добрі люди!

Взяв у руки дід лопату —
Тупувату та щербату,
Відклепав
І для порядку
Терпугом тернув лопатку,
Кинув свиту біля хати
Та й пішов город копати.
Треба сіять і садити
Всякі овочі і квіти,
Помідори,
Бараболю,
Дині-репанки,
Квасолю,
Мальви,
Соняшники,
М'яту,
Щоб добро ішло у хату.

Лісовичка теж не спала.
Випасать козу погнала
У чудову гай-діброву,
На пирій-траву шовкову,
Де в тремтінні,
В мерехтінні
Грають тіні,

Ті-ні!

Ті-ні!

Де веселі, як ніколи,
Метушаться дружні бджоли,
П'ють росу, неначе воду,
Й славлять матінку природу.

Заворожена весною,
Лісовичка під вербою,
Де струмок дзюрчить в проваллі,
Вже сплела вінок з конвалій;
І не чула в день пекучий,
Як зібрались темні тучі,
Як мигнули блискавиці,
Наче з полум'я лисиці,
Гримнув грім на повний голос
Так, що небо розколось,
І пішла
Жива,
Шумлива,
Молода
Нестримна злива
На поля,
Гаї,
Долини
На далекі верховини.
А вода реве
Й періщить,
Тягне мокре корневище,
То гілки,
То купу хмизу
І, зриваючись донизу,
Б'є в лице гірським громадам
Буйногривим водопадом.
Грім іще ударив добре,
Аж луна пішла за обрій.

Та нарешті стихли вдари,
Відступили темні хмари,
Вся природа вгомонилась,
В небі райдуга з'явилась.
Вийшли дід і баба з хати:
— Де Весняночку шукати? —
Коли зирк!
Оце так штука:
Йде по райдузі онука,
У руці окраєць хліба,
І коза позаду диба.
Дід злякався,
Баба в галас:
— Як це ти туди забралась?
Хай коза —
То інше діло:
В ній сидить нечиста сила.
А тобі яка потреба
Лізти,
Дряпатись на небо?!
Потихеньку злазь донизу!
Бо і я туди полізу!

Все сказати стара не встигла —
Вже з веселки внучка збігла.
Баба плаче,
Дід радіє:
— Ой ти, чудо!
Чудасія!

VII

Йде весна широким світом.
Квітне житом, первоцвітом
Кожна нива, і полянка,
І моя краса — Веснянка.

Все зробить вона встигає,
В гай щодня козу ганяє
Аж туди, де клен гіллястий,
Де козу найкраще пасти.

Там зібралися на гулі
Солов'ї,
Шпаки,
Зозулі,
Сойки, водвуди строкаті
В лісовій зеленій хаті,
В голосному хороводі
Сиплють тисячі мелодій.
І звучить,
Звучить невпинно
Світла пісня солов'їна.

Простягла Веснянка руки:
— Ах, які прекрасні звуки! —
Хоче їх вона впіймати,
Соловейком заспівати.
Але все, що робить пташка,
Повторити дуже тяжко,
Повторить веселі трелі —
Все одно, що йти по скелі,
Де ні стежки,
Ні доріжки,
Ні зупинки,
Ні усмішки,
Лиш провалища зловісні...
Так душа іде до пісні.

Що ж,
Хоч справа і складна ця,
Треба взятися,
Не боятися.

Присвяти себе наукам,
Добрим думам,
Барвам,
Звукам!
Почина Веснянка вчиться.
Але пісня-чарівниця
Ллється, в'ється, не дається...
А де тонко, там і рветься
Звукова незрима пряжа...
— Ні, не так! — Веснянка каже.—
Всю мелодію чудову
Проспівати треба знову,
Щоб її краса і сила
Срібним дзвоником бриніла.
Соловей з берези глянув
На ромашкову поляну,
Стрепенувся, вийшов з хору,
Запустив руладу вгору
Та й повів Веснянку милу
В ясну вись
По крутосхилу
Тихо,
Легібно,
Помалу
До вершини перевалу.
От щоб кожна рідна мати
Вчила так дітей співати!
Мали б діти
Мову гожу,
На струмок,
На пісню схожу!

Для пастушки-босоніжки
Було моторошно трішки.
Та в напружені години

Йшла вона на верховини, —
Потрудилася немало
І, нарешті,
Заспівала.
Заспівала ніжно, юно,
Наче арфа світлострунна.
І полинуло по гаю,
По зеленому розмаю
З кожним звуком
Краще й краще,
Аж відлунювали хащі.
Переливне, дивне соло,
І завмерло все навколо.

Думу думала діброва:
— Це повчально і чудово!
В добрий час,
В лиху негоду
Будеш ти служити народові
І співать на всю країну
Кращу пісню солов'їну.

Лісовичка розгубилась.
Зашарілась, поклонилась,
Стежку вибрала знайому
Та й пішла собі додому.

VIII

Всю весну і довге літо
Лісовичка працювала,
Солов'я не забувала,
В гай ходила і співала.
І старим було відрадно,
Що співа онучка ладно,

Всі мотиви солов'їні
В рідній хаті при долині,
У діброві, на леваді
В золотому листопаді.

Осінь мрійна,
Осінь мила
Все багрянцем притрусила,
І сама в барвистім листі
Ще й в калиновім намисті
Відійшла в ранкову пору
За високу темну гору.
Скаламутилася річка,
Стала сіятися мжичка.
Змовкли крики журавлині,
І, нарешті, випав іній.
А під вечір в чистім полі,
На морозному роздоллі,
Розвернула завірюха
Свого білого кожуха
І пішла,
Пішла гасати
Біля дідової хати.
— Бач, що робиться надворі! —
До Веснянки дід говорить. —
Може, вихри довгохвості
Заженуть когось у гості
В нашу хату непогану
На підпалок і сметану!

Тільки він сказав це слово,
Буря вговталась раптово,
Спалахнули ясні зорі,
Й щось загупало надворі.

Дід підскочив полохливо:
— На подвір'ї
Справжнє диво!
Коні,
Сани знамениті!
І якась людина в світі.
— Тихо, — каже внучка, —
Тихо!
Це — старий Мороз приїхав! —
Баба плеснула в долоні:
— Білі коні!
Чудо-коні!
Гайда гостя зустрічати! —
Всі за нею вийшли з хати,
Поклонились, привітали,
Гостю в руки передали
Пишну свіжу паляницю
Й запросили у світлицю.

Як Мороза частували,
Що у келих наливали
І яка була розмова —
Ми не знаємо ні слова,
Бо незручно заглядати
У вікно чужої хати.
Згодом тільки ми дізнались,
Що у хаті всі сміялись.
Потім, кожен в добрій світі,
Сів у сани знамениті
І в нічну
Морозну пору
Швидко вилетіли з двору.
На подвір'ї стало тихо.
Темні вікна,
Темна стріха.

Тільки світлі, як перлинки,
З неба падали сніжинки,
Та в хліві коза єдина
Запасне жувала сіно.

ІХ

Де ж поділись чудо-коні?
У шаленому розгоні
Через озеро, як море,
Через поле неозоре,
Через гори,
Перевали
Білі коні прискакали
До зав'юженого плацу,
Кришталевого палацу,
Де зійшлося людей багато
Зустрічать зимове свято.
Тільки сани зупинились,
Двері широко розкрились.
І негадано, неждано,
Ясним світлом осіянна,
Простяглась доріжка-стрічка
Та,
Що ткала Лісовичка.
Ось вона —
В ногах у неї.
Ось барвінки, і лілеї,
І ромашки, і шипшина,
І червона жар-калина;
Наче все цвітіння лугу
Хтось поклав у довгу смугу,
І воно не в'яне досі
На покосі, сінокосі.
Баба каже:

— Дивно все це! —
А Мороз лише сміється:
— Прошу вас переконатися,
Що не гине добра праця,
Що не знає переводу
Праця,
Віддана народу.—
Та в оркестрі вже заграли
Флейти,
Скрипки
І цимбали.
І Весняночку натхненну
Вивів Дід Мороз
На сцену.

— Не лякайся, ясночола!
Ти прийшла в робоче коло,
До людей,
Що роблять справу
Героїчну
І цікаву...
Заспівай же в цю хвилину
Кращу пісню солов'їну,
Ту,
Що ти в гаю шукала...

І Веснянка заспівала.
Та лиш пісня легкокрила
Піднялась і полетіла,
Зникла раптом світла сцена,
Даль відкрилася зелена.
Вітер, сповнений пориву,
З батіжком прибіг на ниву
Та й погнав до виднокраю
Буйні хвилі урожаю...

Аж туди,
Де плеще море,
Синє море, неозоре.

Там,
Немов якась примара,
Наступає чорна хмара,
Скачуть блискавки сердиті,
Щоб спалить
Усе на світі!

Але вітер край обриву
Заступив собою ниву,
Кожну блискавку хапає,
Кожну надвоє ламає
І на вільному просторі
Гасить їх у синім морі.

А тим часом звуки співу
Величають мирну ниву,
Землю плідну,
Неньку рідну,
Працю чесну і побідну!
...І коли
Веснянка мила
Дивну пісню закінчила
І прийшли до неї діти
Передати скромні квіти,
У великому палаці
Грянув грім
Гучних овацій...
То лунала величава
За хорошу пісню слава!

Був і я на тому святі,
Виніс враження багаті

І створив ліричну книжку
Про Веснянку-босоніжку,
Русокосу,
Білоличку,
Незабутню Лісовичку.
Ось вона —
Зійшла з сторінки.
Очі сяють, як сніжинки...
Йде вона барвистим лугом
І стає нам добрим другом.

БИЧОК-ГУБЕРНАТОР

I

Є в житті подій багато,
Є між них цікаві...
Жив диктатор-губернатор
В Катеринославі.
І такий він був маститий,
Ситий,
Гордовитий,
Що з вельможею не кожен
Міг поговорити.
А мужик хотів сказати
Про степи роздольні,
Що привласнили магнати
Всі лани і штольні.
Якщо вся земля і небо
Споконвіку — божі,
Чом платить аренду треба
Клятому вельможі?
Чом не день,
Не два,
Не три дні
Там, де ниви рідні,
Хлібороба геть обсіли
Проклятущі злидні?
Та слуга царя і бога
Сам про землю марив,
Хоч було землі у нього
Тисячі гектарів.
Він простих людей цурався,

Гнівався,
Гарикав,
Та ще звався-величався
Губернатор Биков!

В той же час,
У тій окрузі,
При широкім лузі
Жив з людьми у добрій згоді
Бідний дід Мефодій.

З нього пан за луг квітчастий
Вимагав готівку;
Так що міг Мефодій пасти
Лиш одну корівку.
А корова та — здорова,
Вродою багата —
Привела бичка рудого
На зимові свята.
«Це для щастя і достатку», —
Думав дід старечий,
Й помостив сінця телятку
В хаті біля печі.
Прихилившись до одвірка,
Жартував Мефодій:
— У бичка на лобі зірка,
Вроді, з благородій!
Та, зростаючи поволі,
Буде бик рогатий
В чистім полі,
На роздоллі
Ниву обробляти.
Вродить жита золотого
Буйногрива нива,
Й мов за пазухою в бога,
Заживем щасливо!

Але мріять — марна справа.
Без надії мрії
Там, де панство і держава
В мужика на шиї.
Де обставини нестерпні,
Де народ жебрацький...
До Мефодія у серпні
Завітав д е с я ц ь к и й.
Завітав і каже строго:
— Хоч луги безкраї,
Випасать бичка рудого
Пан забороняє.
А у тебе ж того сіна —
Купа біля хати,
Так що мусиш неодмінно
Ти бичка продати.
Відведи його у місто,
Може, куплять люди;
І тебе ніколи пристав
Смикати не буде.

...Що поробиш?
Воля пана —
Мужику турбота.
Дід бичка раненько-рано
Вивів за ворота.
Перед ним —
Схилили чола
Соняхи дебелі,
І дзвенять,
Бринять довкола
Жайворонків трелі.
Далечінь...
Поля широкі,
Ще й вітряк маячить...

Ледве чути діда кроки,
А за ним телячі.
Зліва —
Нива колосиста,
Битий шлях направо —
До ріки Дніпра,
До міста
Катеринослава.
Ось воно!
Попід горою
Місто в сизій хмарі,
Дід з бідною віковою
Став на тротуарі.
І нема кому сказати,
Що в душі обида...
Раптом тип якийсь пикатий
Запримітив діда.
Покрутився,
Придивився
Хитруватим оком
Й коло діда опинився,
Наче ненароком.

Звівши палку-закарлюку,
Він спитав старого:
— Може, даш мені... в науку
Бузівка оцього?
Те, що він учитись хоче —
Свідчить перевірка:
У бичка — розумні очі,
Ще й на лобі зірка.

На покрову
(Не пізніше)
Бузівок хороший
Сам тобі листа напише,

Та ще й вишле гроші.
А на другий рік,
Тим паче,
Бик себе покаже:
Буде жить на власній дачі,
Їздить в екіпажі.
Отже, старче,
Думать годі,
Дай на щастя руку!..

І пустив старий Мефодій
Бузівка в науку.
Ні адреси,
Ні завдатку
Він не взяв при тому;
Побажав добра телятку
Та й пішов додому.

III

Вже давно прошла покрова.
Сніг мете густіше,
А від бузівка ні слова,
Бузівок не пише.
Свищуть вихри голосисті,
Сумно кряче гава...
Ждать-пождать,
Немає вісті
З Катеринослава.
Вже й верба цвіте надворі,
Від бичка — ні звука...
Чи зазнався,
Чи захворів,
Чи важка наука?
Але хтось напевно знає,

В чому саме справа,
Що листа-письма немає
З Катеринослава?

Щоб розвіяти тривогу,
Дід Мефодій знову
Став збиратися в дорогу,
Налигав корову.
З двору стежечка рівенька
Між кущами в брості,
З двору йде рогата ньенька
До бичка у гості.
Він підхопиться,
Зрадіє,
Як її побачить!..
Тихо поле зеленіє,
Ще й вітряк маячить.

Далечінь...
Весна в природі
Запашна,
Чудова...
Чимчикує дід Мефодій,
А за ним — корова.

Мимо панських економій
Йдуть вони в знемозі
По зеленій
По знайомій
Степовій дорозі.
Їдуть люди,
Їде пристав,
Скаче бричка брава
До ріки Дніпра,
До міста
Катеринослава.

Ось воно за течією,
За дніпровським плином!..
Дід з коровою своєю
Став під магазином.
Вже і сонце повертати
Почало з обіду...
Тут явився тип пикатий:
— Здрастуй, — каже, — діду!
Могорич клади на руку,
Будеш мені братом!
Твій бичок пройшов науку
З вищим атестатом.
Хоч було не легким все це,
Бузівок не хникав,
І тепер він гордо зветься
Губернатор Биков!
А чому тобі не пише,
Чом листів немає —
Губернатору видніше,
Він порядок знає.
І хоча у нього строга
Муштра-дисципліна,
Ти, старий, іди до нього,
Як своя людина.
Скажеш: «Випасла корова
Всю траву-пирійку».
Генерал обов'язково
Дасть якусь копійку.
Він тобі... в своїй господі
Явить милість божу...

І пішов шукать Мефодій
Бикова-вельможу.
Та чи видасть пан сердитий
Поміч-нагороду?

Трудно жити
Без освіти
Бідному народу!

IV

В губернаторським палаці
Мальовничі зали...
Скільки тут людської праці
Делікатно вкрали!
Килими,
Кришталь,
Картини,
Квітники,
Колони —
Для сановної людини,
Важної персони.
Ось виходить губернатор
В дорогій окрасі,
Жде його гостей багато
В кріслах на терасі.
Приготовились музики,
Кавалери,
Дами...
А навколо — сад великий,
Стража біля брами.

У солдата мідна каска
І ружжо на зводі.
— Пропусти мене, будь ласка, —
Каже дід Мефодій. —
Тут і я приклав немало
Доброго старання,
І тепер до... генерала
В мене є прохання. —

Вартовий уп'яв зіниці:
— Геть іди з дороги!
Бо як дам тобі по пиці,
То й не вдержать ноги!
Чи здурів ти з перепною?
Чи не знаєш, де ти?
Що з коровою рябою
Лізеш на банкети! —
Але дід уже завзято
Смиче вартового...
Раптом крикнув губернатор:
— Що там за тривога?!
Ка-ра-уль-ний!
Унтер Гнида,
Не точи баляси!
Пропусти старого діда
Ближче до тераси.
Він з губернії моєї
І, видать, не злодій...

По трояндовій алеї
Підійшов Мефодій.
Зняв старого капелюха,
Глянув на корову,
Потім лисину почухав
І почав розмову:
— Низько кланяюсь, панове!
Здрастуй, губернатор!
Носиш ти вбрання чудове
В будень
І на свято.
Недарма купці і судді,
Пастирі-святоші
Подають тобі на блюді
На приварок гроші.

А мені
Стає трудніше,
Мучуся в нестямі...
Чом же ти листів не пишеш
Ні мені,
Ні мамі?
Адже я один з тобою
Бідкався,
Возився,
Як зимою сніговою
Ти у нас родився.
І сінце тобі зелене
Я носив до хати.
Може, ти забув про мене,
То ось твоя мати.
Той же хвіст,
Ті самі роги —
Всі прикмети ваші;
Правда, вид у неї вбогий,
Бо немає паші.
Запаршивіла, та й годі!
Їсть одну полову...—
І показує Мефодій
На рябу корову.
А корова поглядає
На синка-вельможу
І при всіх
З куца зриває
Золотисту рожу.

Гості поруч генерала
Витягнули шиї.
— Ще такого не бувало
Чуда-чудасії! —
Засміялась чорноброва

Симпатична дама; —
Я й не знала, що корова —
Генеральська мама!
Може, ця родина мила
Піде з нами в танці?! —
Генерала аж струсило,
Наче в лихоманці.
— Ка-ра-уль-ний!
Унтер Гнида,
Чом роззявив рота?!
Прожени дурного діда
В спину!
За ворота!
Я тобі, старе ледащо,
Пропишу «лампаси»!
Свербиухов!
Роз-во-дя-щий,
Швидше до тераси!

Появилися солдати,
Мов чорти із ями,
Й стали діда видворяти,
Гупать кулаками.
Стусанів понадавали,
От і вся розмова;
Так, що біг він три квартали,
А за ним корова.
Потім вибрався за місто,
Зморений,
Побитий
Й там, де нива колосиста
Ліг перепочити.
Нило тіло,
Слабли руки —
Репані,

Робочі;
Від страшної кривди-муки
Закривались очі.
Десь курилася дорога,
Десь вітряк маячив...
Та ні доброго,
Ні злого
Дід уже не бачив.
...За годину після свари,
Спав старий в безсиллі...
На далекі крутояри
Насувались білі хмари,
Сніжно-ніжно білі.
І співали в небозводі
Жайворонки прости:
«Не ходив би ти, Мефодій,
До вельмож у гості!»

V

Не ходити у палати
Ні к панам,
Ні к богу?
Де ж Мефодію шукати
Поміч-допомогу?
Де та сила,
Що з неволі
Трударя покличе?..
Раптом хтось озвався в полі:
«Здрастуй, чоловіче!
Чом куняєш,
Не збираєш
Буйні трави лугу?
Чом у плуг не запрягаєш
Бикова-злодюгу?»

В нього шия в два обхвати,
Жилуваті ноги;
Тож примусь його орати
Вічні перелогі!..»

Але сон зв'язав старого.
Встати дід не може,
Тільки чує,
Що до нього
Підійшов прохожий.

Нахилився він і каже:
«Добродію милий,
Як тебе буржуї вражі
Гірко обдурили!
За такі діла недобрі
Хай згорять вельможі!»
І показує на обрій
Чоловік прохожий.
Глянув дід:
На небокраї,
В ревищі і дзвоні
Грізне полум'я здіймає
Сполохи червоні.
Скачуть іскри через межі,
В'ються вихрі дико,
І... тікає від пожежі
Губернатор Биков.
Так тікає,
Так брикає,
Що й назад не гляне,
А слідом за ним гасає
Віхоло багряне.
Засвистало,
Проскакало

Через довгі гони
І зірвало з генерала
Золоті погони.
Повалила пана злого
Блискавка сердита,
Й захитався біля нього
Колосочок жита.
Колосок сім'ї одної,
Попелясто-сивий
Залишився
Від старої
Для нової ниви.
І уже на видноколі
Зник останній вихор...
У спустошеному полі
Дід заплакав тихо.
Стало жаль старому діду
Сироту-природу;
Він такого краєвиду
Ще не бачив зроду:
Чорний попіл,
Поле голе,
Темні небозводи...

Та уже займають поле
Плуги-самоходи.
Йдуть шеренгою міцною,
Розганяють спокій;
І лишають за собою
Борозни глибокі.
За рядком кладуть рядочок,
Аж тріщить коріння!
А позаду Колосочок
Висіва насіння.
В Колоска чуприна руса

Ще й широкі кроки,
Крутить він пшеничні вуса,
Сіє на всі боки.
А як плуга повертає,
Смикає за вожжі.
Та вже —
Діда обнімає
Чоловік прохожий:
«Будь щасливий, діду милий,
Без царя і пана!
Все, що тут ми оновили,
Доглядай старанно.
Будуть в тебе неодмінно
Внуки ясночолі...»
І привітна та людина
Зникла в чистім полі.
Дід слідом за ним рвонувся,
Але сам не зчувся,
Як спіткнувся,
Озирнувся,
Крикнув і... проснувся.

Біля броду
Пиля воду
Дідова корова,
Й тихо йшла по небозводу
Хмарка фіалкова;

І вливали сил старому
Соняхи і трави,
Бо ж далеко йти додому
Повз річки й заплави,
Вздovж дороги стовбової,
По новому сліду —
Як до дійсності отої,
Що приснилась діду.

*

От і все.
А що сказати
Читачеві-другу?
Хочу знову вирушати
В степову округу.
Кобзарям, що ходять пішки,
Є в степу доріжки;
Там і жарти,
І усмішки
Для нової книжки.

ПРО СЛАВНОГО
ВАСИЛЯ,
ЯКОГО СПОРОДИЛА
НАША ЗЕМЛЯ

*Макару Посмітному
на добру пам'ять*

Степ.
Луги чудові.
Світлі небосхили...
А в ярмі-байлові
Дві волячі сили.
Сили тої жменька.
Та й харчі убогі.
Добре хоч тихенько
Тягнуть круторогі.
Так Василь хлопчиськом
Їхав по дорозі
У своє майбутнє
На чумацькім возі.

Довго потім хлопцю
Гейкать довелося,
Довго йому вітер
Чепури в волосся.
Гляне він, бувало,
Невеселим оком:
Як земля квітує
Буркуном і дроком!
Хвилі різнотрав'я,
Цвіту переливи;
Тільки вітер чеше
Ті зелені гриви.
А робочим людям
Нікуди й ступити —

Володіють степом
Дуки-паразити:
Ремехи,
Фальцфейни,
Пан Рено французький —
Степ тримають в лапах.
А селянам — дзуськи!

Так було.
І раптом
З хутора Баштанки
Вилетіли в поле
Вихрові тачанки.
Блиснули, креснули
І шаблі, і кулі,
Поки не замовкли
Вороги в Інгулі.
І коли осіла
В полі пилу хмара,
Василя спинило
Слово комісара.
Аж трягнуло наче
Слово те гаряче:
— Може, з нами, синку,
Ти вперед поскачеш?
Будеш поганяти
Не воли, а коні,
Бо ніяк не можна
Зупинять погоні.
Звісно, воювати
Це тобі не цяцька...

Козирнув хлопчина
Комісару хвацько.
Взяв батіг у руки,
Набакир ушанку,

Умостивсь на козлах
Та й погнав тачанку;
Гнав її в атаки,
В рейди ураганні
То на Перекопі,
То в степах Кубані.

...Так юнацька доля
По шляхах носилась,
Поки громадянська
Битва закінчилась.
Зліз Василь з тачанки.
Підійшли солдати:
— Ти диви, Василь наш —
Парубок чубатий!
— Справний і моторний!
— Хоч куди годиться!..
Прощавай, ресорник —
Бойова жар-птиця!
— Прощавайте, хлопці!
Арміє Червона...
Бо вже люди кличуть
Осідлать «фордзона».
Кажуть: «Роботяща,
В двадцять сил машина,
Та, на жаль, в артілі
Поки що — єдина».

Трактор він оглянув,
Думав, придивлявся,
Що воно й до чого,
Врешті розібрався.
Запустив мотора,
Вирулив машину
Та й почав орати
Першу десятину.

Дивувались люди,
Навіть рідна мати,
Що вже можна землю
Без волів орати.
Лиш куркуль патякав:
— То нечиста сила!!! —
І затих, як нива
Славно уродила.
Урожай великий
Сипався в засіки...
Так би вільним людям
Жить та жить повіки.
Та на землю нашу,
На степи безкраї
Рушили «бліцкригом»
Гітлерівські зграї.
То були тевтони
Люта небезпека.
Блискавки мигнули,
Грянув грім далеко,
І знялися в небо
Жертви в хмарах диму
З вогняної пащі —
З пекла Освенціму.
Потім бойовище
Підступило ближче;
Через ріки й гори
Дерлися потвори.
І Василь підвівся,
Мужній та плечистий,
Людам поклонився
І пішов в танкісти.

Як він бив фашистів
Всі чотири роки,
Бо, і справді, в нього

Скроні посивілі, —
Та й нелегко бути
Вожаком артілі.
Головою люди
Василя обрали:
— Нам з тобою — добре,
То й веди! — сказали.
Забувай про старість,
Про журбу, про спокій... —
Йде Василь щоранку
На лани широкі.
Глянути, як жито
Набирає росту,
Глянуть на пшеничку
Золоту, безосту.
Й хоч болять в старого
Ран сліди зловісні,
Серце його просить
Посмішки і пісні.
От він і жартує:
— В спеку й на морозі
Їздив я волами
На чумацькім возі.
Бідував. І сталось,
Що одного ранку
Пересів я раптом
З воза на тачанку.
Потім на «фордзоні»
Замінив я коні.
В битвах до останку
Воював на танку.
Врешті, й капітаном
Був я на комбайні
І ходив косити
Ниви урожайні.
Відчував не тільки

Геббельс кривобокий.
Пам'ятають друзі,
Як на Курській смузі
Він кремезно-дужий
Ворогів утюжив.
А ще свідчить орден
Про його відвагу
І залізний розчерк
На стіні рейхстагу.

І коли зазнали
Вороги розгрому,
Повернувся з фронту
Наш Василь додому.
Той Василь, що люди
Шанували змалку,
Спорядив насіння,
Трактор і сівалку.
А земля аж плаче,
Тепла, наймиліша:
— Сій зерно, козаче!
Засівай скоріше! —
Стали добрі люди,
Хоч були і кволі,
З Василем ходити,
Працювати в полі.
І розквітла нива
Трудова, щаслива —
Без кінця і краю
Дивного врожаю...

...А літа минають.
І життя минає.
Василя вже дехто
Дідом називає.
Але є ще мрія:

При якійсь нагоді
Трохи прокотитись
Ще й на луноході.
Звісно, дід жартує.
Але скільки праці
Віддає усім він,
Можна дивуватись.
І за це ми славим
В сонячну годину
Василя-героя,
Василя-людину.

НАСЛІДУВАННЯ

КОПІЙКИ-ЗЛОДІЙКИ

Їхали два куми
Вино продавати,
В кожного на возі —
Барило пузате.

Сонце припікало,
Аж ломило тіло...
І обом хильнути
Дуже закортіло.

От один і каже:
— В жінки, у Марійки,
Взяв я на дорогу
Чотири копійки.

Жінка наказала,
Ще й до того строго:
«Як захочеш випить,
То купи чужого».

Чотири копійки —
Так собі, для жарту...
Забери їх к бісу,
Налий мені кварту!

Вихилив. А сонце
І пече, і смаже...
— Дак і в мене спрага! —
Другий дядько каже.—

Люди ми хороші,
Чумацького гарту,
Візьми свої гроші
І одміряй квартиру.

Випили. Зітхнули.
Пригладили вуса...
Тоді перший каже:
— Знов бере спокуса!

Мідяки при цьому
Нічого не варті... —
Випили по другій
І по третій кварти.

Стало веселіше,
Навіть — інтересно,
Бо за кожную квартиру
Кожен платить чесно.

Далі по четвертій
Налили без лійки...
Дзвякнули іще раз
Копійки-зłodійки.

Потім вже цідили,
Не жаліли сили,
Поки два барила
Зовсім спорожніли.

Перший дядько стогне,
А другий сміється:
— Чи ти знаєш, в мене
Вино з носа лється.

І куди ж нам їхать?..
Може, до базару
Повезем обоє
Порожнюю тару?

— Повертай додому!
Їдьмо до Марійки
Виручку здавати:
Чотири копійки!

Їхали два дядьки
Вино продавати...
Й ледве повернулись
До своєї хати.

ТЕРНОВИЙ КИСІЛЬ

Як Василь мій захворів,
Киселику захотів.
Захотілось Василю
Тернового киселю.
Постій, милий, почекай,
Киселику дожидай!

А у мене ж з осени
Тільки торба бузини.
Бузину сточила міль,
Не годиться на кисіль.
Постій, милий, почекай,
Киселику дожидай!

Стала я людей питать,
Терен-ягоду шукать —
І в садовника Хоми,
І в Бурмилихи-куми.
Постій, милий, почекай,
Киселику дожидай!

Обходила півсела,
Ніде ягід не знайшла.
Дід Хома сказав: — Нема! ---
Не позичила й кума.
Постій, милий, почекай,
Киселику дожидай!

Що робити? Хай вам біс!
Довелося бігти в ліс.
А в гаю такі сніги,
Що й не витягнеш ноги.
Постій, милий, почекай,
Киселику дожидай!

Терен я таки знайшла
І додому принесла.
В хуртовину-заметіль
Почала варить кисіль.
Постій, милий, почекай,
Киселику дожидай!

Я не спала цілу ніч,
Цілу ніч топила піч
Й поки терен закипав,
Чоловік мій дуба дав.
Не діждався мій Василь,
Поки звариться кисіль!

ДОБРИЙ СОН

Мені сьогодні
Добрий сон приснився,
Що я
В новій квартирі оселився:
Аж три кімнати,
Кухня,
Ванна,
Газ...
І це мені створив робочий клас.
Ще снилося,
Що їду я в трамваї,
Ніхто мене у спину не штовхає,
Всі люди і трамваєм, і кіно
Безплатно користуються давно.
І всі живуть красиво і щасливо.
А кібернетика являє справжнє диво:
Відкриєш кран —
Тече вино й компот,
Вареники самі
З макітри скачуть в рот.
А на полях,
Де пролягають траси,
Ростуть черешні,
Груші,
Ананаси;
За ними на чотири сторони
Лежать налиті медом кавуни.

Куди не глянь —
Життя неначе казка,
І тільки чути:
— Прошу вас!
— Будь ласка!.. —
Нема ні хуліганів,
Ні чинуш,
Нема диктаторів,
Немає мертвих душ.
Нема хвороб,
Злодійства,
Забобонів,
Нема поміж народами кордонів,
Навіки щезли кривда і війна...
Життя як сон,
Як чарівна весна!

Розгадувати сни я змалку мав охоту.
І я... проспав,
Не вийшов на роботу.
Почав питати, розповівши сни,
Чи можуть справді здійснитись вони?
— Все буде так, — сказав коваль
вусатий, —
Але для цього треба... менше спати.

НЕРВОВИЙ ГРАМОФОН

Що-о? Я штовхаюсь?
Сам мене штовхає,
Та ще й на мене роззявляє рот!
Якщо не хочете штовхатись у трамваї,
Придбайте пер-рсональний вертольот!
Що-о? Да-а? Я — жєнщина,
А ви хоч і мужчина,
Та гірше баби всякої, — да, да!
Розгавкався на мене без причини,
Очки надів і лізе, як балда!
Подумаєш? Опудало незграбне!
Не дуже носа задирай свого!
Ну, ти диви, який народ нахабний!
Ви чуєте? Штовхаю я його!..
Та, може, я... стоять не хочу рядом,
І все моє нутро здригається й тремтить!
А він, звиняйте, став до мене задом
І не дає культурно говорить.
Що-о?
Я кричу, подібно грамофону?
Не я, а ти — піжон і грамофон.
Кондуктор, біля третього району
Обов'язково зупиніть вагон!
Ви тип! Нікчемний тип!
Вас штрафувати мало.
Мій муж доцент, і я вам не рівня.

На кухні комунальній я б сказала,
Хто ви такий і хто у вас рідня!
Що-о?
Боже мій!
Всі хами і собаки!
Їм не сподобавсь мій нервозний тон...
Пристойну даму ображає всякий...
Я вимагаю: зупиніть вагон!
Беріть його!
Ведіть його!
В район!
Пардон!

На жаль, ще не написані закони,
Щоб в наші магазини і вагони
Не входили подібні грамофони.

З Кроткого

ЛИСИЦЯ ТА ІЖАК

До Іжака звернулася Лисиця:
— Голубчику, пора б і поголитися!
Натура в тебе чесна й діловита,
Та вся вона колючками покрита.
А щоб душа світилася натхненно,
Потрібна особиста гі-гі-е-на.

Іжак причепурився
Й поголився
І того ж дня
З Лисицею зустрівся.

Лисиця подивилася й сказала:
— Ну, я тебе, їй-богу, не впізнала:
Такий ти гарний!
І такий ти чистий!
Що вже тепер
Тебе я можу... з'їсти.

Лисиця гавкнула,
Розкрила чорну пащу,
Схопила Іжака
І потягнула в хащу.

А де ж мораль?
Не можна ж без моралі!
Якщо не можна,

То читайте далі:
Мораль для хижаків не має сили.
Тож будь колючим,
Щоб тебе не з'їли.

З Воронька

РОЗУМНА ПАРАСКА

— Парасю, ходімо до гаю,
Там цвіту розмаю без краю...

— До гаю я стежки не знаю.

— То, може, підемо до річки?
Там верби навколо кринички...

— Не хочу псувать черевички.

— Парасю, ходімо до лугу,
Розвіємо смуток і тугу...

— Шукай собі дівчину другу.

— То, може, підемо до лісу,
Нарвем полуниць, барбарису...

— Іди собі, парубче, к бісу.

— Парасю, в душі моїй спека.
Ходімо туди, де смерека...

— Туди, де смерека, — далеко.

— Підемо до... загсу, Параско!
Життя наше буде мов казка!

— До загсу?

З тобою?

Будь ласка!

З Барто

СІМЕЙНИЙ ПЕРЕПОЛОХ

Цими днями за обідом
Весь сімейний кворум —
Тато,
Мама,
Баба з дідом —
Говорили хором:

— Мудра в галузі освіти
Складена програма!
— Труд любить повинні діти, —
Згодилася мама.

— Да-а!
Про школу, — мовив папа, --
Думає держава.
У навчанні два етапи —
Це велика справа!

Дід своє вставляє слово,
Бородою трусить:
— Працювать обов'язково
Наша молодь мусить.

На полях,
В цехах Донбасу,
Там, де ріки сталі... —
Саме тут
Прийшов із класу
Піонер Віталій.

Прихилив до діда личко
І говорить діду:
— Як закінчу семирічку,
У колгосп поїду.

Я іще торік навчався
Керувать мотором...—
Боже!
Як захвилювався
Весь фамільний кворум!

Всі жажнулись у світлиці,
Закричали хором:
— Викинь геть свої дурниці!
— Нам за тебе сором!

— Ти і ситий.
— Ти і вмитий,
Вчився на «відмінно»...
— Але ти —
Не інші діти,
Ти слаба дитина.

От Андрюша — син сусідки —
Стать не зможе зодчим.
Як показують оцінки,
Буде він робочим.

Батько стогне на канапі:
— Від-сло-ніть фі-ран-ки! —
І підносить мама папі
Краплі валер'янки.

Дід зробився м'якше воску,
Підморгнув бровою:
— Ти, коли ще дудлив соску,

Букву «Р» засвоїв».
 Ти кричав:
 «Прро-біг обрру-чик
 Прря-мо,
 Пррудко,
 Лунко!»
 Значить, є у тебе, внучок,
 Музикальна струнка.

Те, що слуху внук не має,
 Бабі як не знати?
 Але бабка обіцяє
 Скрипочку придбати.
 Бабу музика цікавить
 (Почуття родинні!):
 — Будеш Ойстрахом
 І навіть
 Справжнім Паганіні!
 Буде слава,
 Будуть квіти
 І тобі, і діду...
 А в колгоспи інші діти
 З радістю поїдуть.

Отак зустрілись віч-на-віч
 Нова мораль і пережитки:
 Перебудова — добра річ,
 Та не для нас,
 А для сусідки.

НЕНОРМАЛЬНО!

— Мені знайомі ваші говорили,
Що ви десятирічку закінчили
І видана вам грамота похвальна.
— Нор-маль-но.

— Але, на жаль, вони іще казали,
Що вчитись далі ви не побажали,
Мовляв, трудна наука спеціально.
— Нор-маль-но.

— До речі, в батька — півтори зарплати,
І якось вам не зручно... працювати;
Куняй собі весь день горизонтально!
— Нор-маль-но.

Надвечір вставши і прийнявши ванну,
Ви їдете в таксі до ресторану
І там горілку дудлите глобально...
— Нор-маль-но.

— А потім вам кортить потанцювати.
(Й на це у батька вистачить зарплати!)
Танцюєте ви бурно, вакханально...
— Нор-маль-но.

— Нарешті ви, уже відчувши втому,
Як блудний син, з'являєтесь додому
І падаєте в ліжку моментально...
— Нор-маль-но.

— Батьки тривожно заглядають в двері,
А вам верзеться з кіноленти Мері;
Вона вас обіймає персонально...

— Нор-маль-но.

— Так час проходить в рестораннім залі.
А змії зелений все вас тягне далі
Ритмічно, енергічно, пунктуально...

— Нор-маль-но.

— І все ж дозвольте вам сказати буквально:
Людське життя кінчається печально,
Де ставляться до нього н е н о р м а л ь н о .

З Шамші

НЕБЕСНА КАМЕНЮКА

В минулому році
З космічних орбіт
Упав за дібровою
М е т е о р и т.

Рішили той камінь
Доглянуть як слід.
І став біля нього
З берданкою дід.

А сторожу треба
За службу платить.
Касира до діда
Прийшлось прикріпить.

Касир без рахунків
Платити не звик.
Касиру на поміч
Прийшов рахівник.

А щоб не спинявся
Циферії рух,
Прекрасно вписався
У штат головбух.

За ним — секретар,
Плановик, полотер,

Веселий шофер
І худючий кур'єр.

Нарешті, й директор,
Здоровий, як віл,
Достойно зайняв
Полірований стіл.

Блакитний «Москвич»,
Персональний оклад.
Працює ритмічно
Адміністрація.

І навіть про камінь
Написано звіт...
А як поживає
З берданкою дід?

Чи й досі на вахті
Стовбичить один?
Чи добру зарплату
Одержує він?

З берданкою дід
Повернувся в село...
?!
Недавно
Скорочення штату було.

ВИХОВАВЧИЙ МОМЕНТ

— Вам догани, товаришу Плотін,
Все одно, що — об стінку горох!
Ви і вчора пили на роботі,
І сьогодні з напарником вдвох.

Це — ганебно. Подібного факта
Я не знаю в анналах сторіч.
Пляшка вас доведе до інфаркта.
Зважте все це, Степане Кузьмич!

Днями теж насмоктались без міри
І в буфеті зчинили дебош..
Боже ж мій! Так здоров'я транжирить!
— Більш не буду!
Клянуся!
— І що ж?..
— Я спокутую власні провини.
Лиш дозвольте метнутись бігом,
Бо якраз через четверть години
Закривається наш... гастроном!

СКІЛЬКИ ДАТЬ?

Він тонко плів
Лукаву справу:
Де можна взять,
Де треба дати...
І крісло кожане
На лаву
Він і не думав
Обмінять.

А довелось.
Взяли самого.
Забрали папки
І печать...
В суді
Питали свідків строго,
Обгрунтували — що й до чого —
І стали думать:
Скільки дати?

З Корюна

НАТЯКНУВ

Провідати друга
Приїхав Федот.
Обійми!
І спогади ніжні!..
Відтоді Федот
Без усяких турбот
У друга гостює три тижні.
Хазяїн Федоту рішив натякнуть,
Що дома давно його трепетно ждуть,
Дочка і дружина сумують...
Федот спохватився:
— Ти мудрий завжди!
Давай їх негайно покличем сюди,
Нехай і вони погостюють!

ЛЕБІДЬ І СВИНЯ

Милуючись лише сама собою,
Дурна Свиня прийшла до водопою.
Чудова річка!
Верби і трава...
Та ще й велично Лебідь проплива.

— Яке страхіття!.. — хрюкнула Свиня, —
Диви, пливе,
Рулює навмання.
І що воно: реклама?
Чи емблема?
Такого я не бачила у Брема!
А де ж краса?
Де грація і сила?
Яка там грація,
Коли немає рила!..
Розумно все створила воля божа,
І радісно, що я на Лебедя не схожа!

Давним-давно
Переконався я,
Що у свиней — естетика своя.

МОЯ ДРУЖИНА

Моя дружина мов калина
Між лугових квітучих трав...
Вона — любов моя єдина!
Її господь мені послав!
Які у неї ніжки й плечі!
А голос — пісня солов'я!
І що не зробить —
Все до речі,
І що не скаже —
Згоден я.

Та що там я?!
Я весь трясуся.
Я все життя їй догоджав,
Щоб не втекла моя Маруся,
Щоб в мене хтось її не вкрав.

Жаль,
Що не бачили в обличчя
Ви ніжну ластівку мою:
Це Дез-де-мо-на!
Бе-ат-рі-че!
Це Мавка в сонячнім гаю!

Іще дівчиськом з пасовиська
Вона як писанка була...
Вона, між іншим,
Десь тут близько —

Мене послухати прийшла.
У неї
Світлий стан лілеї,
Чарівний погляд і рука...
Ану скажіть не так про неї, —
Вона вам... вирве язика.

КОТЯЧА ВДАЧА

На Мурчинськiм проспекті
Десять лiт
Холостяком прожив
Один стиляга Кiт.
В останній час нiхто того Кота
Не гладить вiд загривка до хвоста.

А кажуть всi,
Що в парубоцькi роки
Вiн був мiцний,
Вусатий,
Бистроокий;
I на горищах ранньою весною
Найкраще вiд усiх
Тримав хвоста трубою.
Суперникiв своiх
Вiн дряпав без пощади
I цiлу нiч виводив серенади.
Його любили
Машки,
Муськи,
Мурки,
А вiн... всмiхався,
Грався з ними в жмурки.
Щодня: побачення, амуровi дiла...
Так непомiтно й старiсть пiдiйшла.
Ослабли ноги,
Штрикає у крижi

І нікому приготувати їжі,
Поставити компрес,
Накапати валер'янки...
Кота-холостяка
Покинули коханки.
Нема дітей,
Нема дружини теж,
Вони то є,
Та де ж ти їх знайдеш?
Без батька розгубилися по світу,
Ні помочі,
Ні ласки,
Ні привіту!

Лиш зазирає у вікно сусід:
— Ну, як здоров'ячко, шановний Кіт?
— А що таке?
— Та маю думку щиру:
Коли помреш,
Зайнять твою квартиру.

Схопився Кіт від лютого удару
І терміново став
Шукать для себе пару;
Шукав і літом,
І в зимову хугу
І от надибав молоду подругу.
Любив її
З диявольським азартом,
І скоро все скінчилося... інфарктом.

Мораль проста:
В печальній біографії Кота,
Здається нам, є добра штука —
Холостякам наука.

ОСЕЛ-МУДРЕЦЬ

Осел-мудрець
Одну блоху вивчав.
— Ану підскоч, — тихенько він сказав.
Блоха підскочила
І сіла на лопух...
— Ага, — рішив Осел, —
У неї добрий слух!
Та повторити слід експеримент.
Одну хвилиночку.
Один момент.
Так, так! —
В захопленні «дослідник» строгий
Схопив нещасну й відчикрижив ноги.
— Ану тепер стрибни!
Не чуєш? Щоб ти спухла!
Відрізав ноги,
А вона й оглухла.

У дисертації писав Осел убогий,
Що блохи мають слух,
Коли у них є ноги.

З М І С Т

Гостре слово сатирика і гумориста.
Григорій Вязовський 3

ЩОБ КОЛОСИВСЯ УРОЖАЄМ ЛАН, ГОСПОДАРИ ВИПОЛЮЮТЬ БУР'ЯН!

Народний сміх	11
Два плуги	13
Сорока-морока	15
Бундючний пень	17
Хитра макітра	19
Фондова солома	20
Рекомендована Лисиця	23
Тіснота. <i>Усмішка</i>	25
Свиня на іменинах	26
Заєць та їжак	29
Похвальне слово	32
Сірко та Кобила	34
Баба-яга	35
Біжи, синок	37
Колобок-женишок	39
Забута Шпачиха	43
Доручили Зайцю	46
На лапу!	49
Пісня лоботряса Опанаса Вихиляса	52
Тече річка Луговичка	54
Категорична директива	57
Порося в мішку	60
Реакції на абстракції	62
Чудернацьке тріо	63

Панацея	65
Савка совість загубив	67
Пригода в купе	69
Качать і величать!	70
Чортова дюжина	71
Дивні аплодисменти	74
Рятуйте музику і вуха!	75
Кузьма Хомич і стінгазета	78
Сучасна Афродіта	80
Давній друг	82
Чудасія зеленого змія	85
У нашому дворі	87
Хамуло	89
Дорога клепка	92
Продавала баба	96
Близнюки	97
Гарна дівка-чорнобривка	98
Березневі тости. <i>Усмійшка</i>	100
Косарська наука. <i>Усмійшка</i>	103
Криниці-сестриці	105
Приповідки та замітки	107
Сміхомовки під баян про злякисний бур'ян	114

ІДЕ І ПОСМІХАЄТЬСЯ
ВЕСНА,
ХОЧ ЗЛОБНІ ІСКРИ СІЄ
САТАНА

Іде весна!	121
Свиня на пасіці	125
Тоді, як довбня зацвіте	127
Містер Брік	130
За стіною віковою	135
На техаській трасі	137
Наша правда очі коле	140

Слон та Удав	142
Свобода на оптичному прицілі	144
Червоний огнецвіт. Бувальщина	147

У СНІП ТУГИЙ
БУВАЛЬЩИНИ ЗБЕРУ
І ХАЙ ПОСЛУЖАТЬ
ПРАВДІ І ДОБРУ

В сніговицю	163
Іванові кавуни	178
Копанівський глек	190
Весняночка-Лісовичка	204
Бичок-губернатор	230
Про славного Василя, якого спородила наша земля . .	246

НАСЛІДУВАННЯ

З народного гумору

Копійки-зłodійки	255
Терновий кисіль	258

З Лебедєва-Кумача

Добрий сон	260
Нервоний грамофон	262

З Кроткого

Лисиця та Іжак	264
--------------------------	-----

З Воронька

Розумна Параска	266
---------------------------	-----

З Барто

Сімейний переполох	267
------------------------------	-----

З Рикліна

Ненормально!	270
------------------------	-----

З Шамші

Небесна каменяка	272
Виховавчий момент	274
Скільки дять?	275

<i>З Корюна</i>	
Натякнув	276
Лебідь і Свиня	277
<i>З Благова</i>	
Моя дружина	278
<i>З Чеповецького</i>	
Котяча вдача	280
<i>З польського гумору</i>	
Осел мудрець	282

Владимир Иеронимович Иванович
КРАСНЫЙ ОГНЕЦВЕТ
Юмор и сатира
(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор *Л. С. Малахова*
Художник *О. І. Івахненко*
Художній редактор *А. І. Клименко*
Технічний редактор *Б. С. Грінберг*
Коректори: *О. К. Бобренко,*
А. В. Кудрявцева

Виготовлено
на книжковій фабриці «Жовтень»
республіканського виробничого
об'єднання «Поліграфкнига»,
Київ, Артема, 23-а.

БФ 38076.
Здано на виробництво 15/V 1974 р.
Підписано до друку 28.X 1974 р.
Папір № 1. Формат $70 \times 108^{1/32}$.
Фізичн. друк. арк. 9.
Умовн. друк. арк. 12,6+1 вкл.
Обліково-видавн. арк. 9,868.
Тираж 20 000. Ціна 1 крб. 17 коп.
Замовл. 449.

1105. 17 non